

Postoje dětí k tradiční lidové kultuře na Uherskobrodsku

Jana Hefková

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Jana Hefková

Osobní číslo: H13137

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Forma studia: kombinovaná

Téma práce: Postoje dětí k tradiční lidové kultuře na Uherskobrodsku

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti tradiční lidové kultury a dětských folklorních souborů na Uherskobrodsku.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BLAHŮŠEK, Jan. Identifikace a dokumentace jevů tradiční lidové kultury v České republice. Vyd. 1. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2006, 75 s. ISBN 80-86156-77-x.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 239 s. ISBN 978-80-7367-473-1.

HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 80-7178-927-5.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024713694.

JANČÁŘ, Josef. Lidová kultura na Moravě. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2000, 373 s. Vlastivěda moravská. ISBN 80-86156-31-1.

PRŮCHA, Jan. Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009, 271 s. ISBN 978-80-7367-567-7.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Eliška Suchánková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

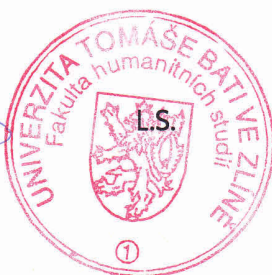
6. ledna 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

27. dubna 2016

Ve Zlíně dne 6. ledna 2016

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně24. 2. 2016.....

.....*Jana Jufková*.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá postoji dětí k tradiční lidové kultuře. Práce se skládá z teoretické a praktické části. V teoretické části jsou definovány základní pojmy z oblasti tradiční lidové kultury. Je zaměřena na dělení tradiční lidové kultury a začlenění tradiční lidové kultury jako součásti výchovy ve volném čase na Uherskobrodsku. Praktická část zkoumá postoje dětí k tradiční lidové kultuře ve folklorních souborech. Pro získání informací byl zvolen kvantitativní výzkum s dotazníkovým šetřením.

Klíčová slova: tradiční lidová kultura, folklor, lidové zvyky, volný čas, rodina, Uherskobrodsko

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with the attitudes of children to traditional folklore culture. The work consists of a theoretical and a practical part. In the theoretical part are definitions of the theoretical basis of traditional folklore culture. It focuses on the dividing of traditional folklore culture and introducing traditional folklore culture as a part of education for spending leisure time in the region of Uherský Brod. The practical part explores the attitudes towards traditional folklore culture in the folklore groups. The quantitative research was done by a questionnaire.

Keywords: traditional folklore culture, folklore, folklore habits, leisure time, family, Uherský Brod region

Děkuji paní Mgr. Elišce Suchánkové, Ph. D., vedoucí mé diplomové práce, za metodickou odbornou pomoc, užitečné rady a laskavé vedení.

Také děkuji všem svým blízkým za podporu. Děkuji také manželovi a synům za jejich lásku.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Motto:

„Volný čas je nejdůležitější součást našeho života.“

Diderot Denis

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 TRADIČNÍ LIDOVÁ KULTURA	11
1.1 VÝZNAM TRADIČNÍ LIDOVÉ KULTURY	13
1.2 OBSAH TRADIČNÍ LIDOVÉ KULTURY	14
1.2.1 Obřady	14
1.2.2 Obyčeje	15
2 TRADIČNÍ LIDOVÁ KULTURA V RODINĚ A VE FOLKLORNÍCH SOUBORECH	19
2.1 VÝZNAM RODINY PRO PŘEDÁVÁNÍ TRADIČNÍ LIDOVÉ KULTURY	19
2.2 DĚTSKÉ FOLKLORNÍ SOUBORY JAKO VOLNOČASOVÉ ORGANIZACE.....	20
3 TRADIČNÍ LIDOVÁ KULTURA NA UHERSKOBRODSKU	22
3.1 TRADICE JEDNOTLIVÝCH OBCÍ.....	22
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	29
4.1 HLAVNÍ CÍL	29
4.2 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	29
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	29
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR A ZPŮSOB JEHO SBĚRU.....	30
4.5 METODA SBĚRU DAT	30
4.6 ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	31
4.7 SHRNUÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	43
ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	48
SEZNAM GRAFŮ	52
SEZNAM TABULEK	53
SEZNAM PŘÍLOH	54

ÚVOD

Bakalářská práce je zaměřena na postoje dětí k tradiční lidové kultuře na Uherskobrodsku. Lidová kultura má svoji důležitost – je pamětí národa. Tradiční lidové písně, tance, zvyky a předměty jsou naším cenným kulturním dědictvím, které je potřeba zachovávat pro další generace. Uherskobrodsko je jednou z významných oblastí, v níž se tradice uchovávají a ve značné míře prezentují navenek. Ve folklorních kroužcích se udržují živé lidové tradice na rozdíl od statických muzejních expozic.

Bakalářské práce je zaměřena hlavně na volný čas dětí navštěvujících folklorní soubory a jejich zájem o tradiční lidové zvyky a obyčeje. Zkoumá také důvody, proč folklorní soubor navštěvují, a co je motivuje. Cílem je zjistit, proč se obracejí k lidové kultuře, proč je to důležité pro jejich rodinu a jaký je podíl rodiny na tom, že dítě navštěvuje folklorní kroužek. Sledování této problematiky je velmi významné pro zachování lidové kultury.

Hlavním cílem práce je poukázat na význam udržení tradiční lidové kultury na Uherskobrodsku. V rámci výzkumu zjistit postoje dětí k lidové kultuře a udržování rodinných tradic. Dále zjistit faktory, které ovlivňují zájem dětí o tradiční lidovou kulturu a význam dětských folklorních souborů. Definovat postoje, které ovlivňují zájem dětí o tradiční lidovou kulturu. Ověřit, zda hlavní vliv na udržování tradic má rodina. Zde dochází k přímému přenášení tradic z generace na generaci. Děti si velmi často vybírají své volnočasové aktivity pod vlivem rodiny, např. účast ve folklorních kroužcích.

Bakalářská práce se skládá z teoretické a praktické části. Je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola se podrobně věnuje tradiční lidové kultuře. Druhá kapitola je zaměřena na lidovou kulturu jako součást výchovy ve volném čase, rodině a ve volnočasových kroužcích. Ve třetí kapitole je vymezena tradiční lidová kultura na Uherskobrodsku, místopis jednotlivých obcí dělený dle Josefa Klvaně a dětské folklorní soubory působící v těchto obcích. V závěrečné čtvrté kapitole je prezentováno samotné výzkumné šetření, které má kvantitativní charakter. Dotazníkem je zjišťován vztah k tradicím a mapována úroveň šíření tradiční lidové kultury.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 TRADIČNÍ LIDOVÁ KULTURA

S tradiční lidovou kulturou se setkáváme v mnoha oblastech lidské činnosti, aniž bychom si to zvláště uvědomovali.

Pojem tradiční lidová kultura je pro tuto práci velmi důležitý, a proto se musíme seznámit s přesnou definicí.

Dle Spurného (2007, s. 448) je kultura systém všech jevů jako jsou materiální předměty, vztahy, představy apod., které vytvářel a vytváří Homo sapiens sapiens během své existence v přírodním, tzv. biologickém a následně i kulturním prostředí.

Lidová kultura nebo také kultura lidu, jejíž konkrétní vymezení závisí na soudobé definici lidu je jeden ze základních předmětů etnografického výzkumu (Kosíková, 2007, s. 485). Je hlavně označením pro venkovskou kulturu, která zahrnuje období od 18. století až do poloviny 19. století.

Při dělení tradiční lidové kultury se většinou vychází z nejvýznamnějších a nejnápadnějších charakteristik, které je možné pozorovat a studovat prostřednictvím písemných, ikonografických a dalších pramenů. Tradiční lidovou kulturu dělíme na hmotnou kulturu, duchovní a sociální nebo také nemateriální lidovou kulturu.

Hmotná kultura je nejnáze dokumentovatelnou a prezentovatelnou složkou tradiční lidové kultury. Hmotné dědictví tradiční kultury charakterizuje hlavně používání místně dostupných přírodních materiálů k výrobě a opravám jednotlivých movitých i nemovitých artefaktů. Materiální lidová kultura se vyvíjela v období raného novověku (cca 15. - 18. století). Mezi nejdůležitější komponenty hmotné lidové kultury patří: zemědělství a chov hospodářských zvířat, lov a rybolov, tradiční rukodělná výroba, tradiční formy komunikace a transportu, sídlo, dům a bydlení, oděvní kultura a také tradiční lidová strava.

Duchovní a sociální kultura nebo také nemateriální lidová kultura je obtížněji zachytitelná než kultura materiální. Do duchovní kultury patří folklor, zvyky, obřady, obyčeje, víra, magie. V rámci sociální kultury se zaměřuje na rodinné a příbuzenské vztahy, formální a neformální sociální interakce v rámci malých sociálních skupin.

Do hlavních podskupin nemateriální kultury se řadí hlavně slovesný, hudební a taneční folklor; výroční, rodinná a socioprofesionální obřadnost; lidová víra (náboženství) a zbožnost a rodinné, příbuzenské a společenské vztahy. (Woitsch, 2015[online])

Na tomto dělení si můžeme uvědomit, že tradiční lidová kultura tvoří nedílnou součást našeho kulturního dědictví. I přesto se začaly lidové tradice postupně vytrácet. V oblasti ochrany kultury se angažuje i mezinárodní organizace UNESCO. Vytvořilo rozsáhlý program, jehož důležitou součástí je Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví z roku 1972.

Prostřednictvím kultury dochází k předávání tradic mezi generacemi v rámci určité skupiny nebo společnosti. **Tradice** je soubor představ o ustáleném chování a názorech pravidelně předávaných mezi generacemi v rámci určité skupiny nebo společnosti. Bývá spojována s udržení zvyků, tradiční kultury a morálky. Můžeme ji chápat jako kulturní vzor. Tradice můžeme rozlišit jako ideové a třídní, rodinné nebo skupinové (vesnické, kmenové, státní) a další. V 19. století byly etnografy považovány za hodnověrný zdroj informací jako psané prameny. (Kosíková, 2007, s. 1065)

Pojem **folklor** pochází z anglického slova, skládá ze slov folk (lid) a lore (věda, vědomosti) a byla jím původně označována širší oblast starožitností, jako jsou obyčeje, mravy, obřady, pověry, balady a přísloví dávných dob. Poprvé jej v roce 1846 použil Angličan W. J. Thomas.

Tyllner (2007, s. 219) uvádí, že folklor jsou osobité, formálně a obsahově vyhraněné projevy hudební, slovesné, taneční a dramatické kultury. K základním znakům folkloru určitě patří spojení písně s tancem, instrumentální hudbou, občůzkou, obřadem a oděvem. K pojmu folklor, jako předmětu zájmu, přispěla zejména literární věda (slovesná folkloristika), hudební věda (etnomusikologie), teatrologie a choreologie (etnochoreologie).

Pojem folklor je mezi lidmi hodně diskutované téma, hlavně mezi těmi, kteří se snaží „folklor“ šířit a udržovat.

Dle Pospíšilové, Uhlíkové (2014, s. 10 - 11) dětský folklor zahrnuje různé slovesné, hudební, taneční a dramatické projevy, které jsou rozšířené mezi dětmi a mládeží. Jsou to také hry sportovní, výtvarné nebo pověry. Dětský folklor se člení na folklor pro děti a na vlastní folklor dětí. František Bartoš (1837-1906) byl prvním českým sběratelem, který se zabýval dětmi a jejich folklorem.

Termín **folklorismus** byl zaveden v roce 1962 H. Moserem. Jde o přeměnu tradičních jevů lidové kultury v nepůvodních podmínkách, o život lidové kultury v novém kulturním a společenském systému, kde plní netradiční funkci. Za folklorismus se označují i tradiční lidové pokrmy v restauracích a venkovské obyčeje slavené ve městě. Je viditelná také sna-

ha o obnovení kroje a lidového oděvu, tradiční vzory a ornamenty na výrobcích hmotné kultury a na textiliích. Z hudebního hlediska se jedná o folkloristické festivaly, hnutí souborů písní a tanců, lidovou píseň v umělém zpracování rozšiřovanou masovými médii, tradiční lidovou píseň, hudbu a tanec v zábavných lokálech a nepravé imitace lidové hudby zaměřené na vnější působení. (Tyllner, Toncrová, 2007, s. 220)

Také Jančář (2014, s. 56 - 57) vysvětluje folklorismus jako aktivity spjaté s využíváním tradic lidové kultury a návaznosti s pojmem kulturní dědictví. Typickým znakem pro folklorismus je přenesení vybraných folklorních projevů z prostředí rodiny nebo vesnice do jiného prostředí, jako je jeviště nebo festivalové podium.

Velkou podporu lidové kultuře poskytuje hlavně Folklorní sdružení České republiky, které pomáhá tanečním a hudebním kolektivům. Lze zde získat aktuální informace o jednotlivých souborech, festivalech a kalendáře akcí.

1.1 Význam tradiční lidové kultury

Tradiční lidová kultura je součástí kulturního dědictví národa. Kulturní dědictví má význam nejen při využívání volného času a tím i kultivovanosti obyvatel, ale i v boji proti rizikovému chování ve společnosti.

Tradice jsou etnology vymezovány jako vzorce přebírané z generace na generaci. To pomáhá k udržení zvyků, chování, hodnot a názorů určité skupiny osob (členů rodiny). Jedná se např. o vánoční a velikonoční svátky, kdy se schází pohromadě celá širší rodina, která by se jinak v dnešní uspěchané době ani nesetkala. Dochází k předávání informací, zkušeností a upevňování vztahů mezi členy rodiny. Díky těmto setkáním se lidé mohou rozptýlit a zapomenout na své problémy a starosti. Svátky jsou kulturní formou rodinného a společenského života a tím přispívají k ozvláštnění každodenního života. Dodržování tradic u dětí ve folklorních souborech přispívá k formování jejich osobnosti a při vystoupení s folklorním souborem si uvědomují, že jejich kvalitou reprezentují svůj region. Děti chtějí znát kulturu svých předků a přejí si, aby tradice přežila i pro příští generace, chtějí rozumět folkloru a ctít ho.

Vláda České republiky ve svém usnesení č. 11 ze dne 5. ledna 2011, o Koncepci účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice, reaguje na význam tradiční lidové kultury. Jedná se o soubor koordinovaných opatření k efektivnější identifikaci, dokumentaci, ochraně, využívání a předávání nemateriální složky tradiční lidové kultury dalším generacím. Kulturní dědictví přispívá k rozvoji cestovního ruchu a podnikatelských aktivit, a tím i k rozvoji ekonomiky. Na základě toho dochází k rozvoji jednotlivých obcí a také celých regionů. Obce a regiony jsou si toho vědomy, a proto tradiční lidovou kulturu podporují finančně ze svých rozpočtů (např. podpora tradiční Jízdy králů ve Vlčnově).

Na šíření a předávání tradiční lidové kultury se významnou měrou podílejí muzea, speciální pořady, výchovné koncerty, folklorní festivaly a slavnosti, předvádění lidových obřadů, obyčejů, zvyků, tradičních řemesel a technologií lidové umělecké výroby. Na podpoře rozvíjení živých tradic v regionu Uherskobrodsko má velký podíl muzeum Jana Amose Komenského v Uherském Brodě a Městský úřad v Uherském Brodě pořádáním tradičních jarmarků za účasti ukázek lidových řemesel (řezbářství, keramika, kovářské práce). Jedná se o činnosti, které jsou součástí každodenního života lidí, ale bez veřejných prezentací na různých akcích by pomalu zanikaly.

Velmi důležitá je i možnost využití místních tradic lidové kultury pro školní vzdělávání dětí a mládeže (rámcové vzdělávací programy), ale také zájem fakult vysokých škol, na nichž se vyučuje etnologie, jako hlavní obor o využití těchto znalostí v učebním plánu. Význam tradiční lidové kultury je podceňován, o čemž svědčí i nedostatečné začlenění do základního vzdělávání na školách i do organizované mimoškolní výchovy.

Zachování tradičních lidových řemesel je ohroženo tlakem masové produkce tuzemského i zahraničního kýče. Svůj vliv má také nedostatečná prezentace v českých médiích.

1.2 Obsah tradiční lidové kultury

Každý region má své specifické a typické tradice, které se dodržovaly a dodržují. Jejich prostřednictvím se dovídáme, jak lidé v regionu dříve žili.

1.2.1 Obřady

Obřad je označován jako ceremonie, rituál, ritus jako slavnostní akt lidské komunikace s nadpřirozenými silami nebo bytostmi. Jsou prováděny přesně určeným způsobem.

V českém prostředí jde hlavně o obřady rodinného a výročního cyklu. Rozlišují se obřady určené rodinné (příbuzenské) skupině, nebo skupině lokální (vesnické, oblastní, státní). Slovesné, písňové, hudební, taneční a dramatické útvary bývají součástí těchto obřadů. K obřadu se váže také obřadní hra s použitím zpěvu, tance, kostýmů, masek, rekvizit, jako průvodová inscenace. Toto se může vázat jak ke svatebnímu obřadu, tak při pohřbech.

Mezi důležité obřadní rekvizity patří obřadní oděv, jako soubor oděvních součástí určených k vykonávání obřadů. Součásti obřadního oděvu se mohou lišit podle lokality obřadu. Velká péče je věnována oblečení nevěsty a ženicha. Sváteční kroj se často pořizoval ke svatbě a musel vydržet do konce života.

K obřadům se často používal určitý druh pečiva se zvláštním významem. Např. obřadní význam chleba v souvislosti s kultem zemřelých vystupuje zvláště při úmrtí a pohřbu. První večer po úmrtí se kladl na stůl s tím, že se zesnulý přijde rozloučit a při pohřbu se u hřbitova chleba rozdělával chudobným a žebrákům, aby se modlili za zemřelého. Z bílého obřadního pečiva je nejznámější velikonoční mazanec, kdy hospodyně před pečením v něm vykrojila znamení kříže a vejcem nažlutila jeho povrch, což je spojováno s magickým úsilím přivolat sluneční záření. Nejznámějším vánočním obřadním pečivem je vánočka někde zvaná jako houska, štedrovka, štedrovnice, štedřák, pletenice, štridla, štola, calta nebo křehtík. Je to pečivo buď typu pletýnky nebo nepletené, různých tvarů. Zprávy o vánočkách sahají až do 17. století, mají pravděpodobně historii ještě starší. Historicky mají souvislost s vánočními dary vrchnostem, kněžím, učitelům nebo městským úředníkům. Dalším starým typem pečiva jsou masopustní koblihy a také perníky, které sloužily k obdarovávání dětí. (Kandert, 2007, s. 655)

1.2.2 Obyčeje

Mezi obyčeje se řadí rodinné obyčeje, výroční obyčeje a obyčeje spjaté se zemědělstvím. Jako **rodinné obyčeje** jsou označovány obřady a obyčeje spojené s narozením, úmrtím a pohřbem. Ve starší národopisné literatuře jsou zachyceny jen v omezené míře. Zmínky o nich se objevují od konce 19. století.

V lidovém prostředí bylo **narození dítěte** pokládáno za přirozené naplnění manželství a na druhou stranu bezdětnost za Boží trest. K ulehčení porodu se používaly různé praktiky. Za nejstarší můžeme považovat úkony magického charakteru, jako bylo rozvazování všech

uzlů a tkanic na oděvu, rozplétání vlasů rodičky, odemykání zámků a otvírání skříní v domě. Když dítě přišlo na svět, porodní bába ihned dítěti dýchla do úst, aby brzo mluvilo. Dítě, které se narodilo na Velký pátek, mělo být nešťastné, dítě narozené v neděli šťastné. V době šestinedělí navštěvovaly rodičku ženy z příbuzenstva a sousedky, které nosily „do kouta“. Důležitá byla volba kmotrů, kteří dítě drželi na ruku při církevním křtu. Kmotrům se projevovala velká úcta a důvěra a v životě dětí zaujímali důležitou úlohu.

Co se týká svatebního obřadu, u **tradičních svateb** je velká rozmanitost obyčejů, zvyklostí, her a tanců, které patřily k nejdůležitějším událostem v životě venkovského člověka. Na venkově bývávalo nejvíce svateb v masopustě a pak v době po ukončení podzimních prací. Za nešťastný měsíc byl považován květen, což vyjadřuje dodnes živé pořekadlo: v máji na máry. Na svatbu byli zváni příbuzní a sousedé snoubenců. Důležitou událostí byla pro všechny zúčastněné svatební hostina. Její podoba byla závislá na společenském postavení, na majetku svatební rodiny a na místních zvyklostech. Průběh svatební hostiny provázely promluvy, přípitky, hádanky a písně k jednotlivým chodům jídel. V závěru hodování se vybíraly peněžní dary nevěstě do začátku nové domácnosti.

Také lidové představy o **smrti**, odchodu duše z těla a posmrtném bytí představují historické kulturní vědomí, jak uvádí Jančář (2000, s. 166 - 185). Obyčeje, které provázejí smrt člověka, přípravy k jeho pohřbení a **pohřeb** byly motivovány nejen úctou k zemřelému, ale také strachem z jeho návratu. Těžce umírajícímu se snažili ulehčit jeho odchod různými způsoby, např. okuřováním bylinami nebo zapalovali hromniční svíci. Ihned po smrti mrtvému zatlačili oči proto, aby nikoho nevyhlédl s sebou. U hlavy zemřelého hořelo věčné světlo. Často pálili i šatstvo po zemřelém, protože věřili, že se rozpadá spolu s jeho tělem. Sousedé se scházeli v domě smutku až do pohřbu, kdy se společně modlili. Po zatlučení rakve se dbalo, aby nebožtík byl obrácen nohama ke dveřím. Za součást pohřbu byla považována pohřební hostina. Když zemřelo dítě, nesmělo se pro něj příliš naříkat ani se za něj modlit, protože se ihned stalo andělíčkem a pláč by je vyhnal z ráje. Podle Blahůška (2006, s. 37) pohřby svobodné mládeže zahrnují určité symboly svatby (účast družiček a mládenců, myrtový věnec) a předčasně ukončeného života (černá družička, zlomená svíce a polštářek).

Výroční obyčeje jsou vázané k určitému výročí. Nejstarším způsobem dělení roku jsou dvě období: zima a léto, která jsou ohraničena jarní a podzimní rovnodenností. K jarnímu období patřily obyčeje zaměřené na ovlivnění vegetace, zimní čas byl spojován s aktivitou nepříznivých sil, rituální úkony se soustřeďovaly na ochranu před nimi.

V zimním období byl důležitým mezníkem v životě vesnic den **sv. Martina** (11. 11.), dále za nevhodnější čas pro zjišťování budoucnosti platil vedle štědrého dne i večer o svátku **sv. Ondřeje** (30. 11.). Ve všech městech i vesnicích se dodržují občůzky v den **sv. Mikuláše**. Za nejkratší den svátku byl den **sv. Lucie**. Biblický příběh o narození Ježíše Krista a oslava této události je základem křesťanských **Vánoc**. Po celý den se zachovával přísný půst pod slibem, že lidé uvidí „zlaté prasátko“. Symbolem současných Vánoc jsou vánoční stromek a betlém. Děvečky vystupovaly ze služby na Nový rok a dostávaly od hospodyně koláče. Vánoce končí šestým lednovým dnem. Ten je spojen s občůzkou chlapců, kteří představují biblické **Tři krále**. Ti před každým domem zazpívali známou koledu a dostávali naturální a peněžní dárky.

Dále mezi jarní a letní obyčeje patří dle Jančáře (2000, s. 188 - 203) svátek **sv. Matěje** (24. 2.) jako předzvěst jara a **Masopust** jako období od tříkrálového svátku po začátek velikonočního půstu. Jedná se o občůzky mládenců, doprovázených muzikanty a někdy i maskami. Tradiční průvody maškar jsou spojovány s návštěvami v domech, tancem s domácími děvčaty a samotným obdarováváním. Jako symbol konce zábav a muzik je **pochovávaní basy**. Dny **Zeleného čtvrtku** a **Velkého pátku** jsou spojovány s obyčejem očištění rázu. Tyto obyčeje se týkaly lidí i příbytků. Jejich smyslem bylo vyhnat všechno zlé a nepříjemné. Na Velký pátek se nepracovalo na poli ani v sadu. Byl zákaz hýbat se zemí, protože podle křesťanského výkladu v ten čas odpočívá v zemi Ježíš Kristus. **Velikonoční pomlázka** nebo mrskačka má magický akt založený na představě, že se síla zeleného prutu přenáší na člověka či zvíře. Svoje tradiční zdůvodnění má úsloví „abys neoprašivěla“. Ke zvykům ve městech i na vesnicích, dnes určitě patří pomlázka na **Velikonoční pondělí**, obdarování barvenými a zdobenými vejci nebo kraslicemi. Jak uvádí Frolcová (2001, s. 226) dnes koledují menší chlapci při mrskání s koledou: „Hody hody doprovody, dejte vejce malovaný, nedáte-li malovaný, dejte aspoň bílý, slepička vám snese jiný v komoře v koutku na zeleném proutku“. **Pálení čarodějnic** patří do tradice filipojakubských ohňů. Dnes je pálení čarodějnic 30. dubna hlavně zábavou pro děti. Také nesmíme zapomenout na pálení ohně 6. července, které se slaví na památku upálení Mistra Jana Husa. (Blahůšek, 2006, s. 28)

Hody se pořádají v období od sklonku léta do adventu na vesnicích i ve městech. Dodnes platí za nejvýznamnější výroční událost. To se často projevuje úklidem domácností, tradičním bělením fasád domů a novým oblečením.

Podle Bartoše (2006, s. 61) jsou hody nejveselejší slavností celého roku pro svobodnou chasu. Na Brodsku si volí chasa jednoho stárka a jemu dva pomocníky. Stárek si volí k sobě stárku, svou milou. Stárek se volí na dobu jednoho roku – od hodů do hodů. Jejich úlohou je starat se o pořádek a dobrou vůli mezi chasou, jak o muzice v hospodě, tak v kostele a všude jinde po celý rok. Pokud se stárek během roku ožení, převezme jeho úřad pomocník.

Obyčeje spjaté se zemědělstvím měly přispět k dosažení dobré úrody. Vztahovaly se hlavně k počátku, průběhu a závěru zemědělské práce. Každý hospodář naznačil bičem znamení kříže před zahájením orby, potřel zvířata česnekem, aby byla čerstvá, a vajíčkem, aby byla oblá. Ženy se při rozsazování zelné přísady posadily na zem a objaly pevně nohy, aby narostly velké hlávky. Na hlavu si daly bílé šátky, aby hlávky byly bílé a tvrdé. Aby narostly velké hlízy brambor, lehly si ženy do brázdy nebo se válely po zemi. Konec žatvy je spojován s oslavami – dožínkami, které se udržovaly na selském hospodářství. Dělníci přinášeli z pole upletený věnec, aby jej předali hospodáři za doprovodu veršovaných promluv. (Jančář, 2000, s. 206, 211)

2 TRADIČNÍ LIDOVÁ KULTURA V RODINĚ A VE FOLKLORNÍCH SOUBORECH

Následující kapitola se zabývá tradiční lidovou kulturou jako součástí využití volného času. Jsou zde hlavně vymezeny pojmy volný čas, rodina a folklorní soubory.

V pedagogické teorii se pojmy výchova a vzdělávání používají souběžně. Výchova a vzdělávání představují to, na co se pedagogika zaměřuje jako na svůj předmět zkoumání.

Dle Průchy (2009, s. 16 - 17) má výchova několik výkladů. Je to činnost, která ve společnosti zajišťuje předávání duchovního majetku společnosti z generace na generaci. Zprostředkovává vzorce a normy chování, komunikační dovednosti, hygienické návyky apod. Tyto se uskutečňují prostřednictvím rodinné výchovy již od raného věku dítěte.

S výchovou je často spojováno vzdělávání. Je to proces záměrného a organizovaného osvojování poznatků, dovedností, postojů. Je realizováno prostřednictvím školního vyučování. V současné době je velmi důležité plánování volného času dětí.

2.1 Význam rodiny pro předávání tradiční lidové kultury

Rodina je primární sociální skupina. Dítě členům rodiny důvěřuje. Rodinné vlivy trvale působí na dítě i v dalších etapách života. Rodiče by měli řídit volný čas dětí. Stává se také, že si rodiče kompenzují na svých potomcích své sny a přání. Někdy mohou své děti i nepřiměřeně zatěžovat. V rámci rodiny dítě napodobuje své rodiče jako vzory a při tom dochází k přenášení zvyků a obyčejů. V dospělosti dochází k přenosu těchto informací na jejich děti, a tím dochází k přenášení tradiční lidové kultury z generace na generaci.

Jak uvádí Sociologický slovník: rodina - family je forma dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím, zahrnuje hlavně rodiče a děti. K dalším znakům patří společné bydlení, příslušnost ke společné příbuzenské linii, společná produkce a konzumování statků atd. Základní funkcí rodiny je reprodukce lidského rodu a výchova potomstva. (Jan-dourek, 1997, s. 206)

Podle Vágnerové (2005, s. 16 - 18) vývoj dítěte významným způsobem ovlivňuje prostředí, v němž vyrůstá. Jedná se o vzájemnou interakci mezi členy rodiny. Dítě se vyvíjí tím, že musí reagovat na různé podněty – musí být aktivní. Rodina ovlivňuje dítě v chápání různých informací a následných reakcí. Členové rodiny slouží jako model, který dítě napo-

dobuje a často se s ním identifikuje. Dítě pak očekává stejné chování i od ostatních. Rodiče by měli rozpoznat schopnosti dítěte a usměrňovat jeho vývoj.

Říčan (2013, s. 9) zmiňuje dvě varování: První varování je výchova dětí přesně podle příruček. Je to jako kreslení podle pravítka. Druhé varování je, že každé dítě je originál a za výchovu jsou odpovědni hlavně rodiče.

2.2 Dětské folklorní soubory jako volnočasové organizace

Pávková (2008, 13 - 15) uvádí volný čas jako opak nutné práce. Ve volném čase si můžeme své činnosti svobodně zvolit. Děláme je dobrovolně, rádi, přináší nám pocit uspokojení a uvolnění. Pro někoho to může znamenat odpočinek, zábavu, rekreaci, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání, pro jiné dobrovolnou společensky prospěšnou činnost. Děti mohou trávit svůj volný čas v různém prostředí, může to být domov, škola, různé společenské organizace a instituce. Často děti prožívají své volné chvíle bez dohledu nebo dokonce bez zájmu dospělých, a to ve veřejných prostranstvích nebo na ulici. Tím je ohrožena výchova dětí a často i jejich bezpečnost. Protože mají děti relativně hodně volného času, společnost by měla mít zájem na tom, jak děti svůj volný čas tráví. Sociální prostředí často ovlivňuje využívání volného času dětí. Jako pozitivní nebo i negativní vzor slouží dětem jejich rodiče.

V pedagogické teorii se pojmy výchova a vzdělávání používají souběžně. Má se za to, že právě výchova a vzdělávání představují to, nač se pedagogika zaměřuje jako na svůj předmět zkoumání.

Dětský folklor má různé funkce: zábavnou, estetickou, výchovnou, kontaktní, integrační a identifikační. Dětský folklor integruje skupiny podle různých aspektů. Může to být podle pohlaví (chlapci hrají jiné hry než děvčata), podle věku (ústní projevy i záliby mají svou věkovou hranici), podle prostředí, místa (jiné jevy jsou ve městě a jiné na vesnici) a podle ročních období. Jedná se o funkce socializační, kdy se jedinec začleňuje do společnosti, osvojuje si způsoby chování, strategie jednání a společenské normy, seznamuje se s kulturním kontextem a také si vytváří žebříček hodnot.

Dětský folklor zahrnuje projevy hudební (hra na hudební nástroje, zpěv), taneční, dramatické (scénky podle lidových tradic) a slovesné (básně, říkadla). Člení se na **folklor pro děti** (hry, říkadla a hádanky vzniklé mezi dospělými a přenesené do světa dětí) a **vlastní folklor dětí** (rozpočítadla, rýmovačky, hry, vtipy, hádanky atd.). Hranice mezi těmito skupinami

není ostrá, např. obchůzka Tří králů vznikla původně jako součást obřadní kultury dospělých a postupně byla přenesena mezi děti. Vlastní folklor dětí zahrnuje velké množství i nejazykových projevů. (Pospíšilová, Uhlíková, 2014, s. 10, 26)

Dětské folklorní soubory se zaměřují na smysluplné využití volného času, navštěvují je děti se zájmem o tradiční lidovou kulturu, které mají pohybové a muzikální schopnosti, také se zaměřují na smysluplné využití jejich volného času. Tím, že děti zpívají, recitují, vyprávějí o svém rodném kraji, o výročních svátcích, zvycích, ukládají do své paměti cenné informace a znalosti o folkloru naší země. Děti z těchto souborů mají jiný žebříček hodnot, než děti, které do těchto souborů nechodí, mají silnější vazby k rodině, rodnému kraji i národu. Je zjištěno, že tyto morální postoje a hodnoty je neopouštějí ani v dospělosti.

3 TRADIČNÍ LIDOVÁ KULTURA NA UHERSKOBRODSKU

V této kapitole bude popsán místopis jednotlivých obcí dle dělení Josefa Klvaně a popis dětských folklorních souborů na Uherskobrodsku.

3.1 Tradice jednotlivých obcí

Klvaňa (2014, s. 108) v knize Moravské Slovensko dělí Uherskobrodsko na 7 okrsků podle krajů:

1. Uherskobrodský v osadách Maršově, Polichnu, Rudicích, Šumicích, Újezdě, Těšově, Havřicích, Pašovicích a Prakšicích
2. Hradčovský v Hradčovicích, Lhotce, Drslavicích a Veletinách
3. Vlčnovský pouze ve Vlčnově
4. Nivnický v Nivnici, Korytné, Horněmčí a Slavkově, Dolněmčí a Boršicích
5. Bánovský v Bánově, Bystřici a Suché Loze
6. Straňanský pouze ve Strání
7. Březovský v Březové, Olšovci a na Lopeníku

Z tohoto důvodu je výzkum bakalářské práce prováděn v těchto 7 okrscích: Uherský Brod, Hradčovice, Vlčnov, Nivnice, Bánov, Strání a Březová, kde mají dětské folklorní soubory svoji dlouholetou tradici.

Uherský Brod

Uherský Brod leží na jižních svazích Lysé hory nad soutokem Olšavy a Korečnice. Rozkládá se hlavně po levé straně státní silnice z Brna do Trenčína. V posledních desetiletích se plocha hodně rozšířila směrem k Havřicím, Těšovu a Újezdci. (Nekuda, 1992, s. 744). Ve městě žije asi 18 tisíc obyvatel. Mezi hlavní kulturní a společenské akce patří pořádání fašanku a fašankové obchůzky městem s pochováváním basy (únor), Uherskobrodský jarmark (červen), Uherskobrodsko v písni a tanci (září), Růžencová pouť (říjen), Kateřinský jarmark (listopad), živý Betlém a Silvestrovské setkání na Pepčíně (prosinec).

Bohatství folklorních tradic města udržuje několik dětských folklorních souborů: Olšavěnka, Holúbek a Rozmarýnek, jejichž hlavním cílem je zaujmout diváky, povzbudit zájem dětí o lidovou píseň, tanec a tradice, které je důležité zachovat i pro další generace.

Nejznámější z těchto souborů je **Olšavěnka**, která má 35 členů. Pořádá různé akce i pro širší veřejnost. Jedná se o dětský karneval, masopustní obchůzku maškar, šlaháčku (Velikonoce), prvomájový jarmark, stavění máje, hody, ale také plesy, rozsvícení vánočního stromu a vánoční koncerty. Soubor působí od roku 1955. První vedoucí souboru byla Eliška Buráňová – Sušilová. Čerpala vždy z autentických materiálů a sběrů tanců a písní regionu Slovácka a Moravskoslovenského pomezí. V roce 2009 předala své zkušenosti i materiály současnému vedení – Evě Vrbové a Martině Hornákové. Nyní navštěvuje soubor 35 dětí ve věku od 6-13 let. Velkým přínosem je spolupráce s cimbálovou muzikou Olšavěnka. (Olšavěnka, 2015, [online])

Dalším dětským folklorním souborem je **Holúbek**, který vznikl v říjnu 2006. Je součástí nové Katolické základní školy v Uherském Brodě a má 30 členů. Hlavním cílem byla reprezentace této školy na veřejnosti. Soubor využívá upravené písně, tance a zvyklosti z Uherskobrodsku. Jeho součástí je i dětská muzika. Vedoucími jsou Mgr. Marie Jochimová a Mgr. Andrea Kapsová. Holúbek svými tanečními pásmy obohatil školní vystoupení a farní kulturní akce, vystoupil na festivalech, podílí se na kulturní prezentaci města (Kateřinský jarmark, Slavnosti vína v Uherském Hradišti. (Holubek, 2016, [online])

Třetím dětským folklorním souborem na Uherskobrodsku je **Rozmarýnek**, který působí od roku 1996 jako zájmový kroužek při Domě dětí a mládeže v Uherském Brodě. V současné době má soubor 27 členů ve věku od 3 do 8 let. Vedoucí souboru je Veronika Jančářová a kroje pro tanečnice ušila Hana Běhalová. Soubor se aktivně účastní různých akcí Domu dětí a mládeže, akcí města a také vystupuje pro radost seniorů v místním penzionu. (Rozmarynek, 2015, [online])

Hradčovice

Hradčovice měly svůj původní název Radíšovice, později Radčovice. Leží v údolí, na mírném svahu po pravém břehu řeky Olšavy. O osadě jsou první zprávy z první poloviny

13. století, ležela na významné obchodní cestě s velkomoravským hradiskem Bolegradica (Nekuda, 1992, s. 510). Od roku 1960 je obec tvořena dvěma původně samostatnými obcemi - Hradčovice a Lhotka a žije zde 996 obyvatel. (Doleček, 2014, s. 124)

Do tradic patří masopust jako období, kdy byly uzavírány sňatky. Každý masopust končil vesele a rozpustile, výrostci chodili po „babkování“, nosili s sebou rožeň, na který napechovali darovaný špek. Dalším zvykem je vítání příchodu jara - nošení letečka (letečko je smrková větev ozdobená pentlemi) a Marka (za muže ustrojený panák). Letečko nosí děvčata a Marka nosí chlapi. Dodržuje se i velikonoční zvyk, kdy na Zelený čtvrtek umlkají kostelní zvony a nastává právo hochů – hrkání. Ve skupinách procházejí vesnicí ráno, v poledne a večer a hrkáním nahrazují zvony. Hody se slaví třetí neděli v říjnu, kdy nosili mládenci opentleného živého berana po vesnici a vybírali na něho. (Hradcovice, 2015, [online])

V obci působí dětský folklorní soubor **Velet'ánek**. Byl založen dne 2. 2. 1980, zřizovatelem byla Osvětová beseda při MNV Veletiny. Vedení souboru se dobrovolně ujali Marcela Rosíková a Věroslav Orlovský. Soubor po dlouhá léta vystupoval bez hudby, příležitostně vypomohla „Šabla“ z Uherského Brodu. V současné době má soubor 17 členů ve věku od 6 do 12 let, vedoucí je Jitka Hanáčková. Soubor se účastní mnoha vystoupení. Byl také nominován do soutěže pořádané Slovákým deníkem Hvězda slováckého folkloru 2013, kde se umístil na 4. Místě. (Velet'ánek, 2015, [online])

Vlčnov

Název Vlčnov je odvozen od množství vlků, nebo od osobního jména Vlčen. Rozkládá se na posledních výběžcích Bílých Karpat. Vesnice leží uprostřed kotliny sklánějící se ze všech stran do údolí Vlčnovského potoka (Nekuda, 1992, s. 799). Mezi nejznámější tradice patří Jízda králů ve Vlčnově. Tato zvyklost je od roku 2011 zapsána do Reprezentativního seznamu nehmotného kulturního dědictví lidstva UNESCO. Jedná se o obřadní objížďku na koních s postavou krále oblečeného v ženském obřadním kroji. Ten je doprovázen družinou chlapců na ozdobených koních a dvěma pážaty, pobočníky s tasenými šavlemi. Když družina vjíždí do vesnice, žádají vyslanci starostu o povolení hledat krále. Vyvolávači vyvolávají a vyběrači vybírají rýmovačkou: „Na krále, paní matko, na krále! Máme krále poctivého, ale chudobného. Okradli nám ho na horách, na dolách. Na králových mostinách. Ukradli mu tři sta koní z prázdného stání, ukradli mu tři sta volů z prázdného dvoru. Dobře, že tam neměl nic, byli by mu vzali ještě víc.“

(Frolec, Pavelčík, Zemek, 1990, s. 92)

V obci působí dětský folklorní soubor **Vlčnovjánek**, který pracuje již 50 let. Vedoucími

souboru jsou Petra Kučerová Brandysová a Gabriela Mošťková. Vlčnovjáneek zřizuje Klub sportu a kultury Vlčnov, má 20 členů a to děti od 6 do 14 let. Jejich hlavní program je tvořen úpravami starých zvyků a obyčejů z Vlčnova a jeho okolí (vynášení smrtky, fašank, jízda králů). Při vystoupeních děti používají tradiční vlčnovské kroje nebo jednoduché taneční, které jsou zrekonstruované podle starých vzorů. Soubor se zúčastnil mnoha festivalů a slavností. (Vlčnovjáneek, 2015, [online])

Nivnice

Nivnice původní označení bylo Niva. Leží na rozlehlé rovině pod Bílými Karpaty v povodí potoka Korečnice a má tvar trojúhelníka (Nekuda, 1992, s. 596). Nivnice patří mezi nejstarší obce na Moravě. Často je uváděna jako rodiště Jana Ámose Komenského, jedné z nejslavnějších osobností českého národa. Působí zde více než 25 spolků a sdružení (Doleček, 2014, s. 127). Nivnické zvyky a obyčeje provázely život lidí na vesnici po celý rok. Patří mezi ně klepání na Zelený čtvrtek, chlapani používají doma zhotovené ruční dřevěné klepače a různé řehtačky. Dalším zvykem je stavění máje v poslední dubnový den, slaví se svátky Svaté trojice, kdy v doprovodu dechové hudby se koná velký krojovaný průvod ke kapličce na Čupec. K hodům, které se konají první neděli v září, patří hodně jídla, pití, doma pečené vdolečky a cukroví. Po celý Štědrý den se drží v rodinách půst. Nejprve se jí večer oplatek s medem, po něm „kyselica s hřibama“, dále sladká krupice s medem a někde kyselá ryba s cibulí nebo nudle posypané mákem. (Hladiš, Opletal, 2011, s. 110 -115)

V obci působí dětský folklorní soubor **Nivnička**. Soubor byl založen v padesátých letech dvacátého století JUDr. Věroslavem Blahutkou. Tento soubor se scházel jen příležitostně a před určitými slavnostmi. Na začátku devadesátých let mu říkali "hopsák". Od roku 1992 je vedoucím souboru Vlastimil Ondra a soubor přejmenoval na Nivničku. V současnosti má soubor kolem 20 dětí. (Nivnička, 2015, [online])

Bánov

Bánov se rozkládá na mírném návrší jednoho z výběžku Bílých Karpat. Název pochází z maďarského bán „vládce“ (Nekuda, 1992, s. 430). V současné době zde žije téměř 2100 obyvatel. Tradičním zaměstnáním obyvatel obce bylo zemědělství. Mezi udržované tradice patří v únoru fašank, v listopadu martinské hody a v prosinci zpívání u vánočního stromu. V obci působí dětský folklorní soubor **Kuřátko**. Soubor byl založen v roce 1999, Vlasti-

milem Ondrou. V současné době soubor navštěvuje dvacet dětí. Důvodem vzniku souboru byla láska k folkloru Vlastimila Ondry. Repertoár souboru tvoří písně a tance z Bánova a jeho okolí. (Kuřátko, 2015, [online])

Strání

Strání se nazývá podle své polohy, protože se táhne mezi Velkou Javořinou a Velkým Lopeníkem. K městečku patří také osada Květná. (Nekuda, 1992, s. 677)

V současné době má Strání 3842 obyvatel. Obec je bohatá na kulturní tradice a zvyky jako je fašankový festival a masopustní obchůzka, hody, Javorinské slavnosti. Působí zde dechové kapely, cimbálové muziky a folklorní soubory (Doleček, 2014, s. 133). V krojích se chodí hlavně na fašank, Velikonoce, hody a Vánoce.

V obci působí dětský folklorní soubor **Javorinka**, byl založen před padesáti lety. Zpočátku tančili jen chlapi. Zaměřili se na tanec „Pod šable“, později se přidaly i dívky a tančilo se za doprovodu harmonikáře. Dnes soubor působí při ZUŠ Strání, vedoucí je paní Libuše Želibabková. Soubor navštěvuje kolem 30 dětí ve věku od 6 – 15 let, účastní se řady veřejných vystoupení. (Javorinka, 2015, [online])

Březová

Březová leží v údolí Bílých Karpat, pod sráznými vrchy Velkého Lopeníka. Od 1. května 1955 byla k Březové připojena obec Olšovec. (Nekuda, 1992, s. 461)

V obci žije téměř 1200 obyvatel. Toto krásné prostředí spolu s lidovými písněmi lákalo i skladatele Leoše Janáčka, který napsal „O březovské písni“. (Doleček, 2014, s. 133)

Na Březové se tradičně chodí v krojích na svátek Sv. Cyrila a Metoděje, na Boží Tělo, na svátek Sv. Štěpána a Nový rok. V březnu se vynáší Morana a o fašanku se koná velký průvod maškar tzv. kobeličáři (kluci oblečení v černém oděvu s černou punčochou přes obličej nahoře svázanou pruhy barevného papíru, které mají i na košťatech, těmi zahánějí děti a černí jim obličej). Tento zvyk se udržuje pouze na Březové.

V obci, od roku 2008 působí dětský folklorní soubor **Slivečky** pod občanským sdružením Kopretina Březová. Zakladatelem souboru je Robert Provodovský, který se svými aktivitami podílí na kulturním životě obce. V souboru, který je zaměřen na tanec a zpěv písní

z Březové, Kopanic a okolí, vystupuje 8 dětí ve věku od 6 do 12 let. (Slivečky, 2015, [online])

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na získání základní informací o výzkumném problému sběrem dat, jejich zpracování a vyhodnocení. Také je uveden způsob zpracování dat a použitá literatura. Při zkoumání tradiční lidové kultury bylo realizováno mnoho výzkumů a analýz. Tento výzkum má navázat na celou škálu předchozích výzkumů a také jej obohatit.

4.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem výzkumu je zjistit a definovat **postoje** dětí k lidové kultuře a udržování rodinných tradic, dále zjistit **faktory**, které ovlivňují zájem dětí o tradiční lidovou kulturu a význam dětských folklorních souborů na Uherskobrodsku.

Dílčí cíle:

- Určit podíl folkloru ve volnočasových aktivitách dětí.
- Prozkoumat vliv zájmu rodičů o tradiční lidovou kulturu na zaměření volnočasových aktivit jejich dětí.
- Zjistit faktory, které nejvíce ovlivňují postoje dětí k lidovým tradicím a zvykům.
- Identifikovat postoj, který zaujímají rodiče k lidovým tradicím a zvykům z pohledu dětí.
- Stanovit míru dodržování lidových tradic a zvyků v rodinách jednotlivých okrsků.
- Zmapovat společně strávený volný čas dětí a rodičů a aktivity, kterými jej vyplňují.

4.2 Výzkumný problém

Hlavním výzkumným problémem je zjištění postojů dětí k tradiční lidové kultuře. Oblast Uherskobrodsko je známá svou pestrostí a bohatostí krojů, cimbálovými muzikami, písničkami, tradicemi a také zvyky. Z tohoto důvodu je potřeba mapovat, udržovat a zachovávat lidové tradice a vést k tomu i budoucí generace.

4.3 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky směřují k naplnění hlavního cíle a vycházejí z výzkumného problému. Z výzkumného problému byly stanoveny dílčí cíle a ke každému cíli výzkumné otázky. Bylo stanoveno 6 výzkumných otázek:

1. VO1 Jaké faktory nejvíce ovlivňují postoje dětí k lidovým tradicím?

2. VO2 Jaký postoj zaujímají rodiče k obyčejovým tradicím a zvykům?
3. VO3 Jaký je podíl folkloru ve volnočasových aktivitách dětí?
4. VO4 V jaké míře jsou dodržovány tradice v jednotlivých okrscích?
5. VO5 Ovlivní zájem rodičů o tradiční lidovou kulturu také zaměření volnočasových aktivit jejich dětí?
6. VO6 Tráví svůj volný čas děti se svými rodiči a jakými aktivitami jej vyplňují?

4.4 Výzkumný soubor a způsob jeho sběru

Základní výzkumný soubor tvoří členové folklorního souboru Olšavěnka, Holúbek, Rozmarýnek, Velet'ánek, Vlčnovjánek, Nivnička, Kuřátko, Javorinka a Slivečky. Tyto soubory byly vybrány na základě již výše zmíněného dělení (Klvaňa, 2014, s. 108). Děti, které folklorní soubory navštěvují, mají základní informace o pojmech tradice, lidová kultura, a proto mohou pochopit smysl otázek ve výzkumném dotazníku. Děti jsou ve věku 6 – 15 let. Velikost výzkumného výběrového souboru je 115 respondentů.

4.5 Metoda sběru dat

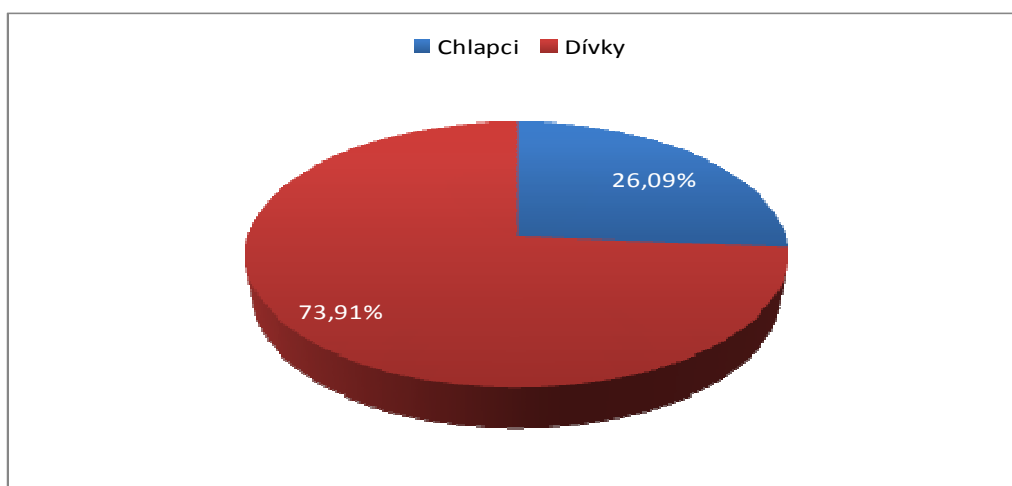
Pedagogický výzkum je realizován kvantitativním výzkumem, a to záměrným výběrem. Jak uvádí Chráska (2007, s. 22) o výběru nerozhoduje náhoda, ale úsudek výzkumníka.

Sběr dat byl proveden pomocí výzkumného nástroje, a to tištěného dotazníku, který byl po dohodě s vedoucími folklorních souborů osobně distribuován přímo členům souborů v průběhu nácviu. Osobní distribucí dotazníku a přítomností při vyplňování byla zajištěna co největší návratnost dotazníků a kvalita jejich vyplnění. Gavora (2010, s. 121) uvádí, že dotazník se spojuje s dotazováním a kladením písemných otázek a získáváním písemných odpovědí. Je určen pro hromadné získávání údajů. Patří tedy mezi ekonomické výzkumné nástroje. Výzkumný dotazník v této bakalářské práci obsahuje celkem 13 otázek. Z nich jedna otázka je uzavřená, děti mají možnost volit odpověď z předem připravených možností odpovědí, 12 otázek je polozavřených s možností výběru a individuálních odpovědí. Nejprve byl uskutečněn předvýzkum 4 lidí. Dotazníky vyplnili dva žáci 6-15 let a dva dospělí. Cílem byla jejich reakce na dotazník, na stavbu a položení otázek.

4.6 Způsob zpracování dat

Způsob zpracování dat byl uskutečněn kontrolou úplnosti informací v dotazníku. Osobní distribucí dotazníku a přítomnosti při vyplňování byla zajištěna velká návratnost dotazníků a také jejich kvalita vyplnění. Děti byly seznámeny s otázkami a základním pojmoslovím. V průběhu vyplňování měly možnost konzultace. Rozdáno bylo celkem 117 dotazníků, z toho bylo správně vyplněných 115 a 2 dotazníky byly vyřazeny z důvodu neúplného vyplnění. Vyplňování těchto dotazníků trvalo v kroužku asi 20 minut. Pro zpracování dat z dotazníku byla použita čárkovací metoda, která zajišťuje četnost každé z odpovědí. Výsledky výzkumu byly zaznamenány procentuálním vyjádřením a v tabulkách četností v programu Excel a zpracovány v grafech. Každá zpracovaná otázka má slovní komentář o výsledku výzkumu.

Otázka č. 1: Jsem: dívka, chlapec?

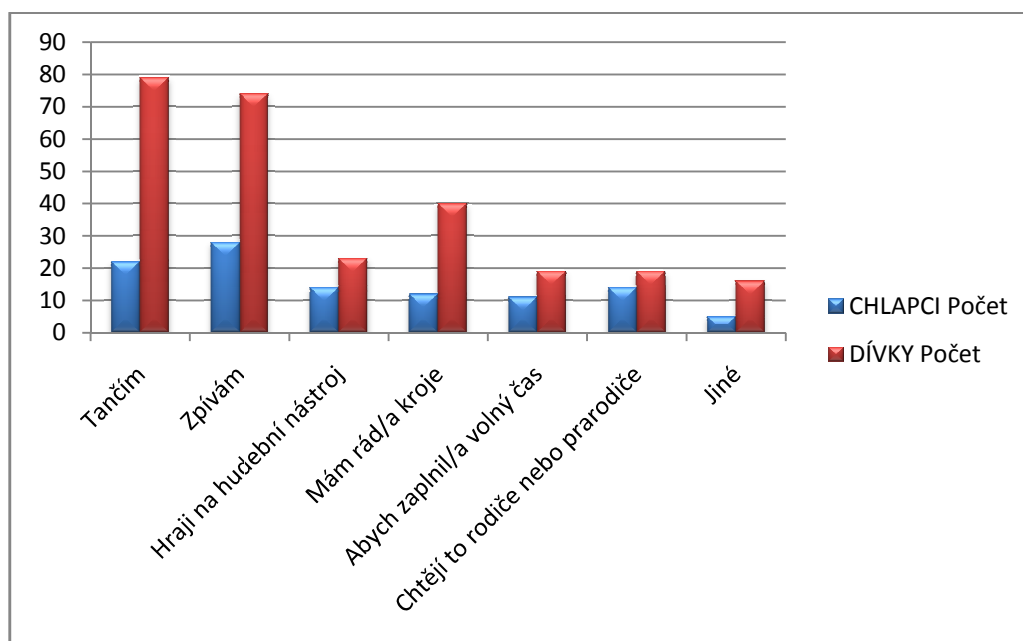

Graf 1: Rozdělení podle pohlaví respondentů (Zdroj: vlastní)

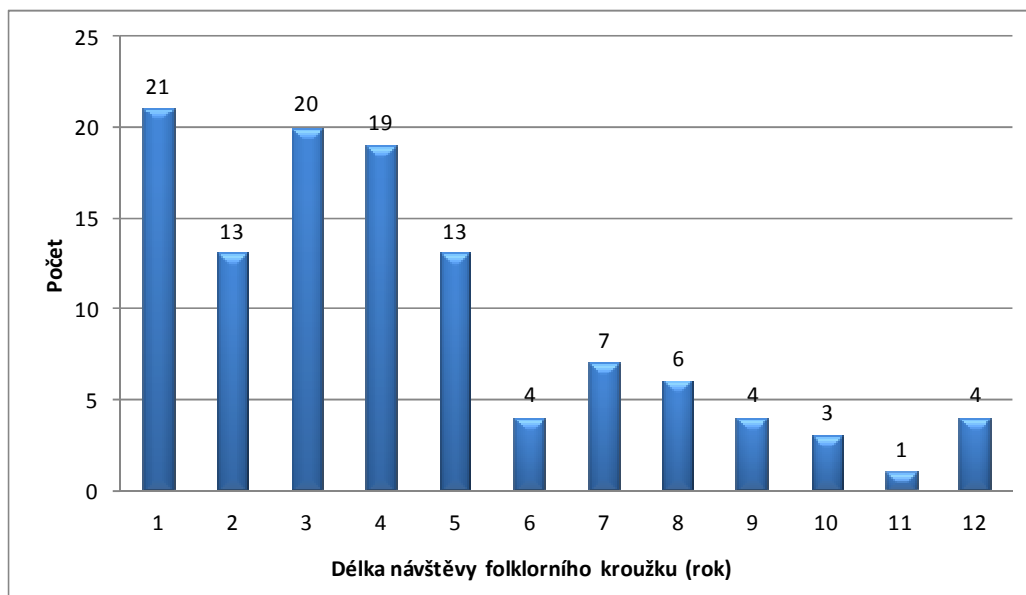
Z oslovených 115 dětí, které navštěvují 9 folklorních souborů na Uherskobrodsku je 85 dívek (73,91%) a 30 chlapců (26,09%). Z toho vyplývá, že mezi mládeží je o účast ve folklorních kroužcích mnohem větší zájem mezi dívkami než mezi chlapci.

Otázka č. 2: Označ, prosím, důvody, proč navštěvuješ folklorní kroužek.

Odpovědi k této otázce jsou rozděleny v závislosti na pohlaví respondentů. Po vyhodnocení se zjistilo, že děti ve folklorních kroužcích upřednostňují tyto aktivity: 102 (88,70%) dětí uvedlo, že nejraději zpívá z toho je 74 dívek (64,35%) a 28 chlapců (24,35%). Téměř stejný počet 101 (87,83) rádo tančí, z toho je 79 dívek (68,70%) a 22 chlapců (19,13%). Dále 52 (45,22%) mají rádi kroje. Zde převažují dívky 40 (34,78%), oproti 12 (10,43%) chlapcům. Na hudební nástroj hraje 37 (32,17%) dotázaných, z toho 23 (20,00%) dívek a 14 (12,17%) chlapců. Ve 33 (28,69%) případech je návštěva kroužku ovlivněna přáním rodičů. Jedná se o 19 (16,52%) dívek a 14 (12,17%) chlapců. Ve 30 (26,09%) případech bylo uvedeno, že návštěvou kroužku zaplňují svůj volný čas. Z toho je 19 (16,52%) dívek a 11 (9,57%) chlapců. Ve zbývajících 21 případech tj. 16 (13,91%) dívek a 5 (4,35%) chlapců se jednalo o jiné než uvedené důvody. Tato otázka se vztahuje k dílčím cílům č. 1, 2 a 3 a k výzkumným otázkám č. 1, 2 a 3.

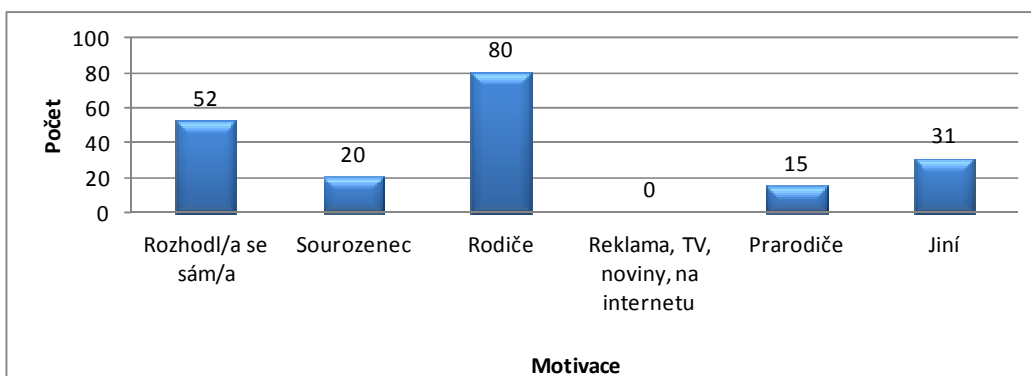

Graf 2: Činnosti ve volném čase (Zdroj: vlastní)

Otázka č. 3: Jak dlouho navštěvuješ folklorní kroužek?

Graf 3: Délka návštěvy folklorního kroužku (Zdroj: vlastní)

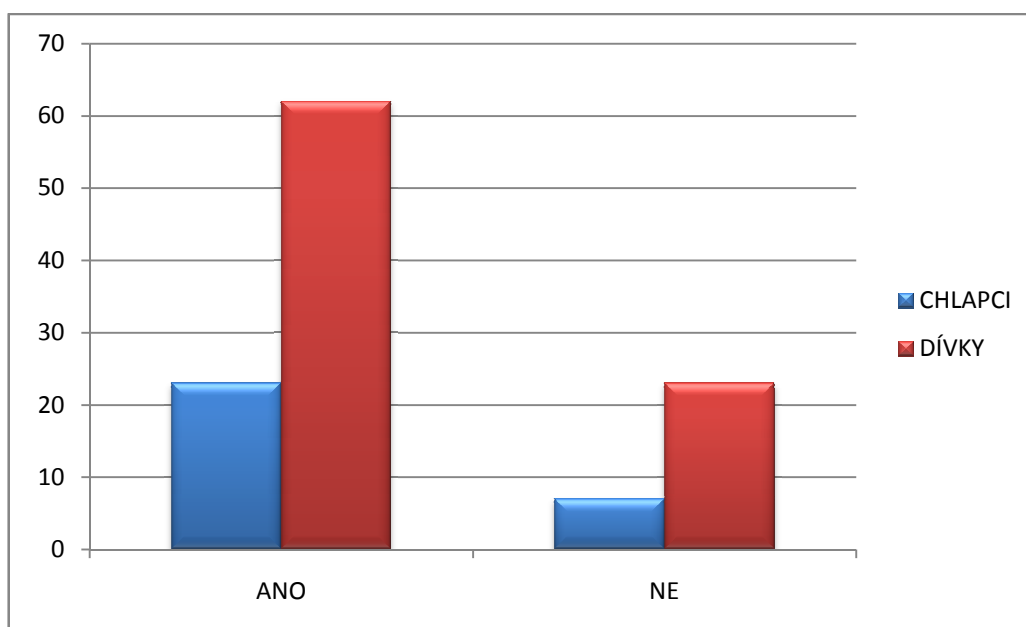
Z výzkumu vyplývá, že nejvíce dětí 21 (18,26%) navštěvuje folklorní kroužek teprve prvním rokem, 20 dětí (17,39%) třetím rokem, 19 (16,52%) čtvrtým rokem. Druhým a pátým rokem je to 13 (11,30%) dětí, sedmým rokem 7 (6,09%), osmým rokem 6 (5,22%), dále šestým, devátým a dvanáctým rokem 4 (3,48%), desátým rokem 3 (2,62%) a jedenáctým rokem 1 (0,87%). Tato otázka se vztahuje k dílčímu cíli č. 3 a k výzkumné otázce č. 3.

Otázka č. 4: Kdo tě motivoval, abys začal navštěvovat folklorní kroužek?

Graf 4: Motivátor zájmu dětí o folklorní kroužek (Zdroj: vlastní)

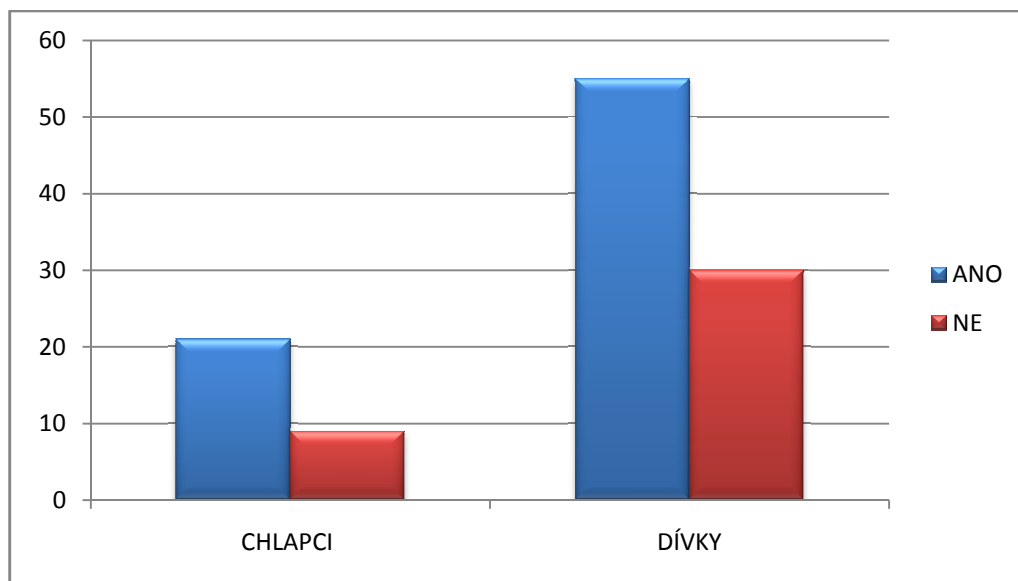
Z grafu č. 4 je zřejmé, že nejvíce děti ovlivňují pro výběr folklorního kroužku rodiče – ze 115 je to 80 (69,57%). Dále necelá polovina 52 (45,22%) dětí se rozhodlo samo. Ve 31 (26,96%) případech je ovlivnili jiní lidé jako např. kamarádi, 20 dětí (17,39%) ovlivnili sourozenci a v 15 (13,04%) případech prarodiče. Reklama, televizní vysílání, noviny ani internet nemají žádný vliv na děti při jejich výběru. Tato otázka se vztahuje k dílčímu cíli č. 2 a k výzkumné otázce č. 2.

Otázka č. 5: Zpíváš, hraješ, tančíš i mimo zkoušky a vystoupení s folklorním kroužkem?

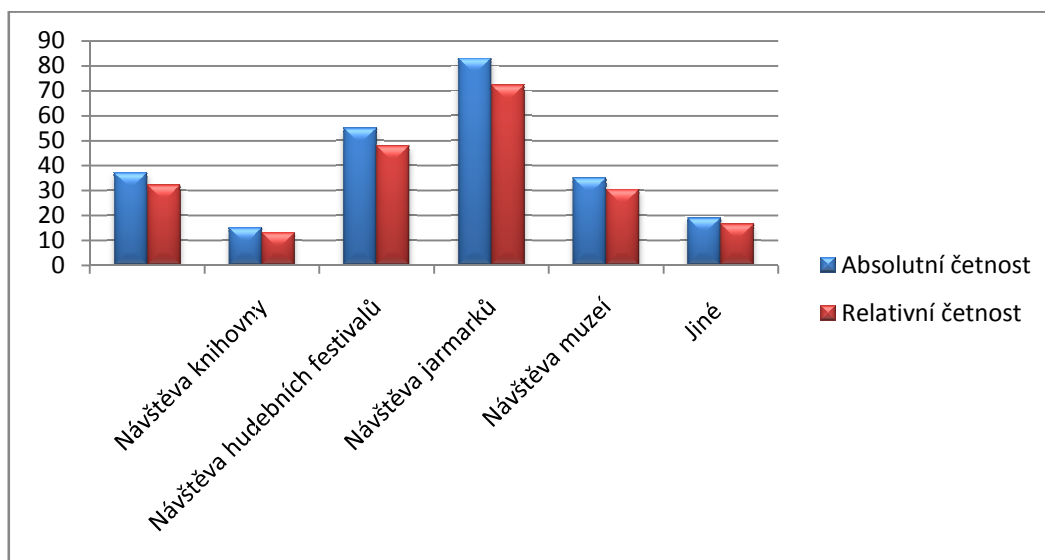
Graf 5: Zájem o zpěv, hru na hudební nástroj a tanec mimo folklorní kroužek (Zdroj: vlastní)

Z výsledků je patrné, že téměř $\frac{3}{4}$ dětí (73,91%) se zabývají zpěvem, hrou na hudební nástroj a tancem i mimo folklorní kroužek, z toho je 23 (27,06%) chlapců a 62 (72,94 %) dívek. Zbývajících 30 (26,09%) dětí zpívá, hraje a tančí pouze v rámci činnosti folklorního kroužku, z toho je 7 (23,33%) chlapců a 23 (76,67%) dívek. Z výzkumu je patrný kladný postoj dětí k folkloru a lidovým tradicím, protože v krojích nevystupují jen v zájmovém kroužku, ale i mimo něj. Tato otázka se vztahuje k dílčímu cíli č. 3 a k výzkumné otázce č. 3.

Otázka č. 6: Chodíš v kroji i mimo akce pořádané folklorním souborem?

Graf 6: Nošení kroje i mimo folklorní akce (Zdroj: vlastní)

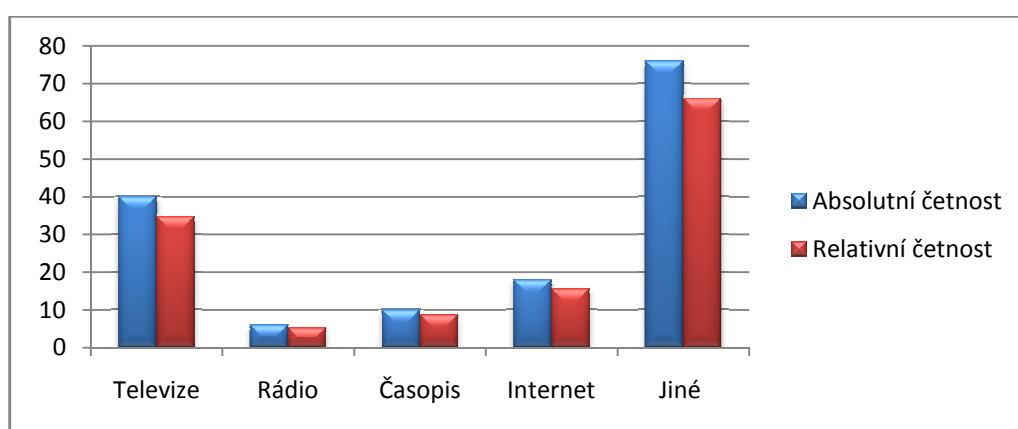
Z grafu vyplývá, že 76 dětí (66,09%) nosí kroj i při jiných aktivitách, např. folklorní festivaly, náboženské akce, hody, fašank, z toho je 21 (27,63%) chlapců a 55 (72,37%) dívek. Naproti tomu 39 (33,91%) dotázaných nosí kroj pouze při akcích pořádaných folklorním souborem. Z toho 9 (23,08%) tvoří chlapci a 30 (76,92%) dívky. Podobně jako u otázky č. 5 se projevuje zájem dětí o lidové tradice nošením kroje i mimo akce pořádané souborem. To deklaruje pozitivní vztah dětí k tradiční lidové kultuře. Tato otázka se vztahuje k dílčímu cíli č. 3 a k výzkumné otázce č. 3.

Otázka č. 7: O jaký druh tradiční lidové kultury se Tvoji rodiče zajímají?

Graf 7: Zájem rodičů o různé druhy lidové kultury (Zdroj: vlastní)

Největší zájem rodičů o lidovou kulturu je zaměřený na návštěvu jarmarků 83 (72,17%), druhé místo zaujímá návštěva hudebních festivalů 55 (47,83%), na třetím místě je sledování televizních programů s lidovou kulturou 37 (32,17%) a návštěva muzeí 35 (30,43%). Nejmenší zájem je o návštěvu knihoven 15 (13,04%). O zbývajících 19 (16,52%) se dělí jiné folklorní aktivity. Tato otázka se vztahuje k dílčímu cíli č. 2 a k výzkumným otázkám č. 2 a 5.

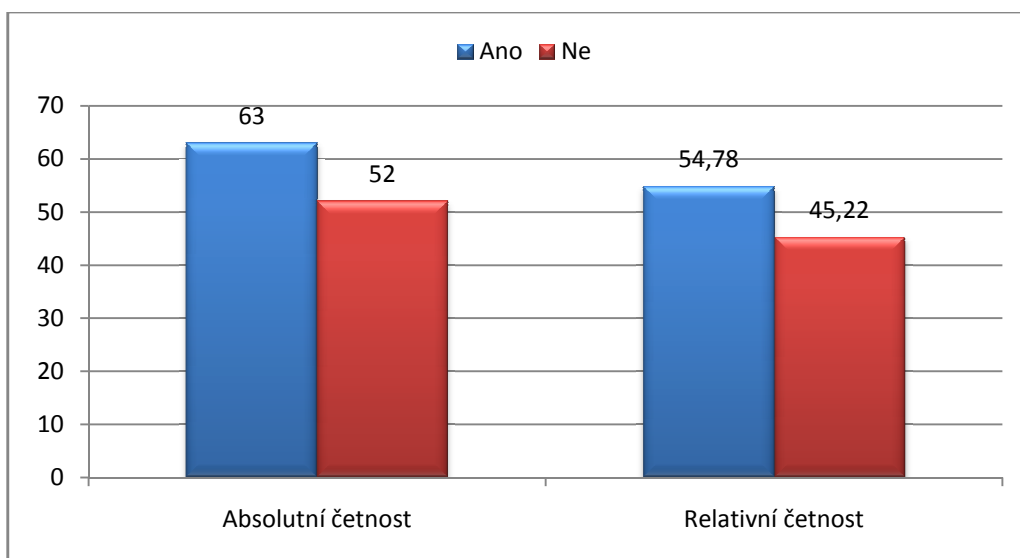
Otázka č. 8: Co tě motivovalo k návštěvě akcí zaměřených na lidové tradice?

Graf 8: Motivace k návštěvě lidových tradic (Zdroj: vlastní)

Hlavním faktorem k návštěvě lidových tradic je rodina – rodiče, prarodiče, sourozenci, dále škola, kamarádi, spolužáci, a to v odpovědi „jiné“ 76 (66,09%). Dalšími motivačními faktory jsou sledování televize 40 (34,78%), internet 18 (15,65%), četba časopisů 10 (8,70%) a poslech rozhlasového vysílání 6 (5,22%). Z toho vyplývá, že mnohem větší je vliv blízkého okolí, než masmédií. Tato otázka se vztahuje k dílčím cílům č. 2, 5 a 6, a k výzkumným otázkám č. 1, 2 a 5.

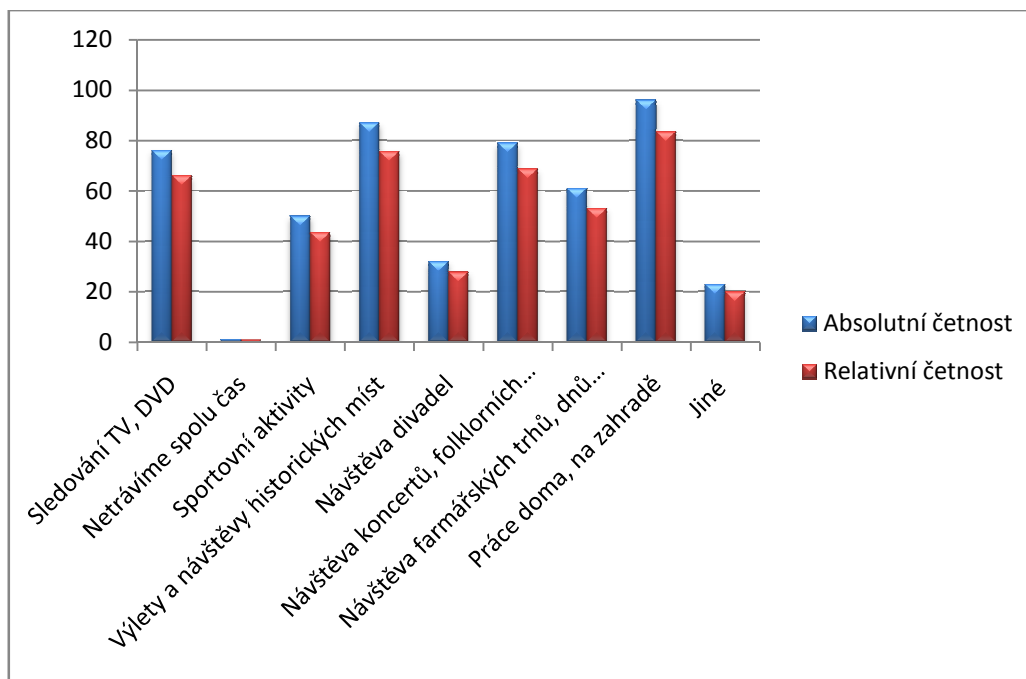
Otázka č. 9: Jsou nebo byli Tvoji rodiče členy nějakého folklorního kroužku? (např. hudební, divadelní, taneční, pěvecký, řemeslný a podobně)

*Graf 9: Členství rodičů v zájmovém kroužku zaměřeném na lidovou kulturu
(Zdroj: vlastní)*

Ze 115 dětí odpovědělo 63 (54,78%), že alespoň jeden z rodičů je nebo byl členem nějakého folklorního kroužku, v 61 případech to byla matka, ve 2 případech otec. Rodiče zbývajících dětí 52 (45,22%) nejsou členy žádného folklorního kroužku. Z toho vyplývá, že zájem o činnost při udržování kulturních tradic je spíše mezi ženami než mezi muži. Tato otázka se vztahuje k dílčím cílům č. 2, 4, 5 a výzkumným otázkám č. 2 a 5.

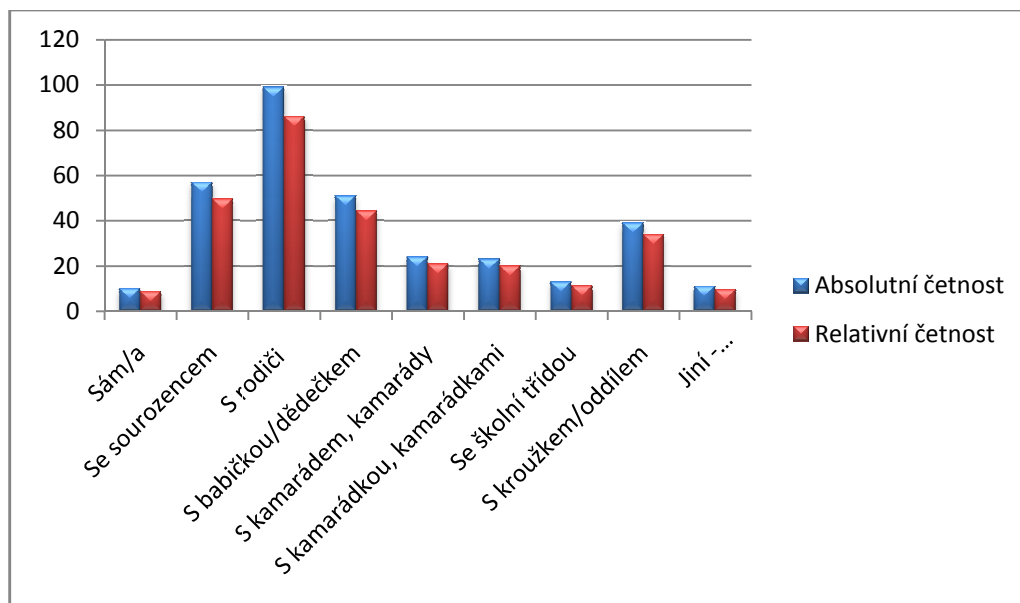
Otázka č. 10: Trávíš s rodiči svůj volný čas? Pokud ano, označ prosím, co obvykle společně děláte?

Graf 10: Trávení volného času dětí s rodiči (Zdroj: vlastní)

Nejvíce času tráví děti s rodiči při společných pracích doma 96 (83,48%), dále na společných výletech 87 (75,65%), a při společné návštěvě koncertů 79 (68,70%). Z výsledku výzkumu dále vyplývá, že 76 (66,09%) dětí tráví svůj volný čas při sledování televizních programů, 61 (53,04%) jezdí s rodiči na farmářské trhy, 50 (43,48%) se účastní s rodiči sportovních akcí. Jen 32 (27,83%) dětí navštěvuje společně s rodiči divadelní představení. Ve 23 případech (20,00%) tráví svůj volný čas při jiných aktivitách, jako např. čtení knih a časopisů, kreslení, rybaření, turistice, zpěvu, jízdě na koni nebo na kole a při různých společenských hrách. Tato otázka se vztahuje k dílčím cílům č. 5 a 6 a k výzkumným otázkám č. 2, 3 a 6.

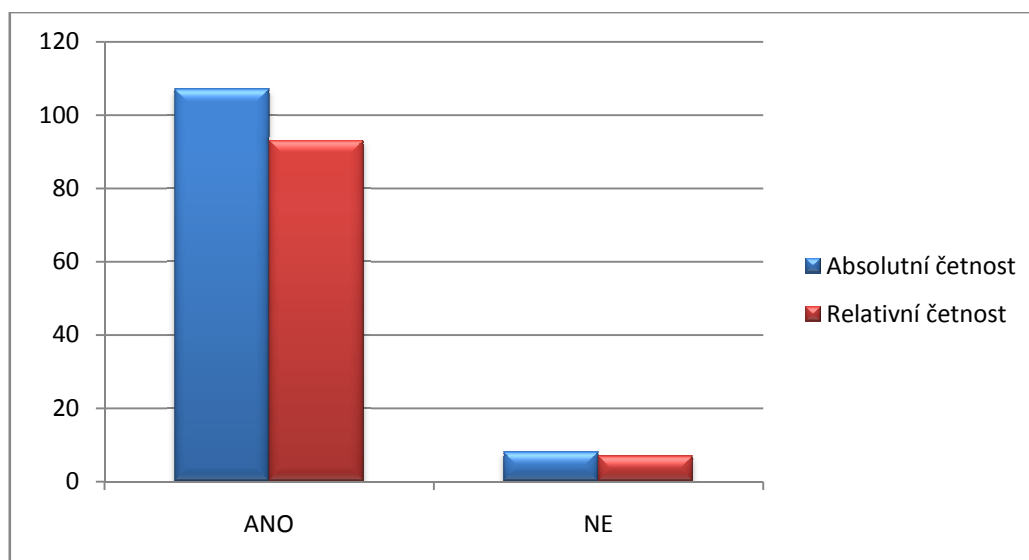
Otázka č. 11: Pokud chodíš na lidové akce, jako je například řemeslný jarmark s lidovými řemesly, divadelní/folklorní festivaly a podobně, napiš, prosím, s kým.

Graf 11: Účast dětí na lidových akcích (Zdroj: vlastní)

Nejvíce dotázaných 99 (86,09%) navštěvuje lidové akce s rodiči, se sourozenci se jich zúčastňuje 57 (49,57%). S babičkou nebo dědečkem chodí na kulturní akce 51 (44,35%). Dále s folklorním kroužkem navštěvuje 39 (33,91%) dětí, s kamarádem 24 (20,87%) a s kamarádkou 23 (20,00%). Jen 13 (11,30%) dětí uvedlo návštěvu lidové akce se školní třídou a 11 (9,57) s někým jiným, obvykle z rodiny - strýc, teta, sestřenice nebo bratranec. Tato otázka se vztahuje k dílčím cílům č. 5 a 6 a k výzkumným otázkám č. 2, 3, 5 a 6.

Otázka č. 12: Víš, jaké se pořádají folklorní akce v místě Tvého bydliště a blízkého okolí?

Graf 12: Přehled dětí o kulturních akcích v místě bydliště a blízkém okolí.

(Zdroj: vlastní)

Z celkového počtu 115 dětí má 107 (93,04%) povědomí o kulturních akcích konaných v místě bydliště. Z nejčastěji uváděných jsou to Jízda králů, Kateřinský jarmark, vánoční trhy, fašank, Bílokarpatské slavnosti, slavnosti vína, otvírání studánek, růžencová pouť, vesnické hody, Kunovské léto, legendy moravského folkloru, festival česneku (Buchlovice), folklorní festival Strážnice, jarmark ve Valašských Kloboukách, Bánovský kohút, Javořinské slavnosti, Kopaničářské slavnosti a stavění máje. Jen 8 (6,96%) dětí uvedlo, že nemá přehled o kulturních akcích konaných v jejich blízkém okolí. Tato otázka se vztahuje dílčímu cíli č. 5 a k výzkumné otázce č. 4.

Otázka č. 13: Dodržujete ve vaší rodině tyto lidové tradice?

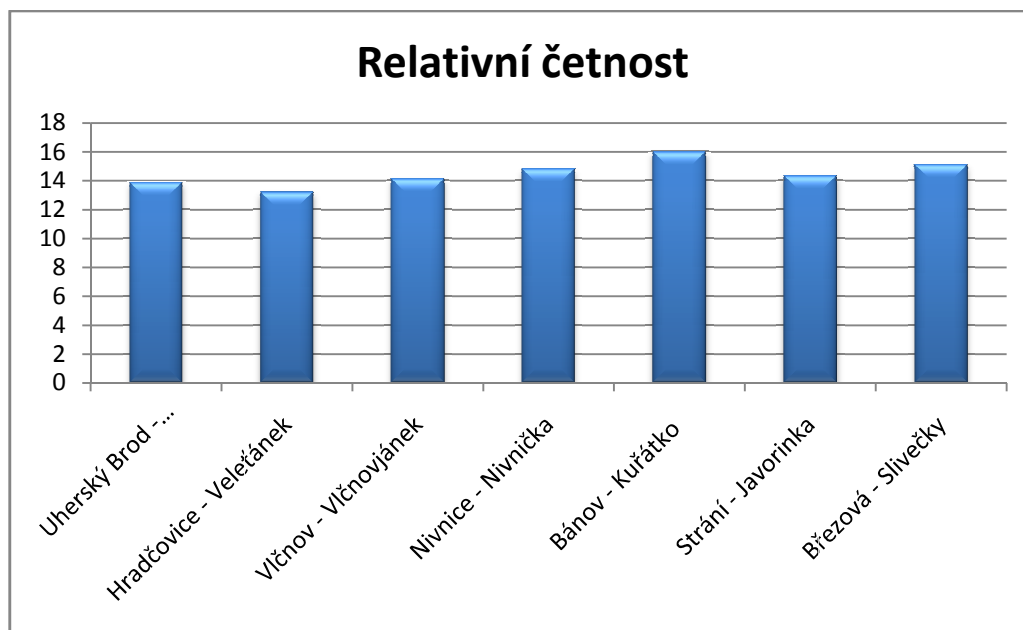
Výsledky výzkumu jednoznačně ukazují, že nejvíce dodržovanými lidovými tradicemi jsou vánoční svátky. Jedná se hlavně o zdobení vánočního stroměčku 111 (96,52%) a zapalování svíček na adventním věnci 109 (94,78%). Mezi tradiční štědrovečerní večeře patří smažený kapr s bramborovým salátem 108 (93,91%) a před touto večeří ještě oplatek s medem 102 (88,70%). V rodinách 106 (92,17%) ze 115 respondentů se na štědrý večer obdarovávají vánočními dárky. Je zajímavé, že z oslovených 115 respondentů 4 (3,48%) z nich ne-

zdobí na vánoce vánoční stromeček. Tento výsledek může být ovlivněn náboženským zaměřením jejich rodičů. Téměř na stejné úrovni se dodržuje chození Mikuláše s andělem a čertem 108 (93,91%). Poměrně hodně oslovených dodržuje na štědrý den půst, aby viděli „zlaté prasátko“ 93 (80,87%). Druhým významným dodržovaným svátkem jsou velikonoce, kde se nejvíce dodržuje barvení velikonočních vajíček 109 (94,78%) a znalost velikonočních koled 105 (91,30%). Dále se na velikonoce hodně peče tradiční velikonoční cukroví 93 (80,87%) a obcházení domů s pomlázkou 88 (76,52%). Z výzkumu je patrné, že některé zvyky a tradice upadají v zapomnění, např. nošení kroje na hody 57 (49,57%), dále rozkrajování jablíček na vánoce 72 (62,61%), vkládání šupin z kapra pod talíř 56 (48,70%). Mezi nejméně dodržované tradice patří velikonoční polévání děvčat chlapci 11 (9,57%). Důvodem je zřejmě dodržování tohoto zvyku jen v některých vesnicích. Tato otázka se vztahuje k dílčím cílům č. 1, 2 a 3 a k výzkumným otázkám č. 1, 2, 3 a 5.

	ANO		NE	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Na nový rok - luštěniny k jídlu, pro dostatek peněz v rodině	43	37,39	72	62,61
Účast na masopustní obchůzce maškar na vesnici/městě	65	56,52	50	43,48
Pečení tradičního velikonočního cukroví (beránek, mazanec)	93	80,9	22	19,1
Obcházení domů s pomlázkou (tatarem, žilou)	88	76,52	27	23,48
Znalost velikonočních koled	105	91,3	10	8,7
Barvení velikonočních vajíček	109	94,78	6	5,22
Na Zelený čtvrtek k jídlu špenát	54	46,96	61	53,04
Polévání dívek vodou	11	9,57	104	90,43
Obcházení na velikonoce po obci s hrkačem (řehtačkou)	38	33,04	77	66,96
Oblékání kroje na hody	57	49,57	58	50,43
Zapalování adventních svíček na věnci	109	94,78	6	5,22
Svátek svaté Barbory - trhání větviček do vázy	83	72,17	32	27,83
Chození Mikuláše, anděla a čerta s dárky	108	93,91	7	6,01
Jmelí ve váze	88	76,52	27	23,48
Zdobení vánočního stromečku	111	96,52	4	3,48
Držení půstu na štědrý den - zlaté prasátko	93	80,87	22	19,13
Před večeří k jídlu oplatek s medem	102	88,7	13	11,3
Štědrovečerní polévka - rybí	28	24,35		
- kyselica	77	66,96		
- jiná	10	8,69		
Štědrovečerní večeře - kapr a bramborový salát	108	93,91		
- ryba a bramborová kaše	5	4,35		
- losos a bramborový salát	2	1,74		
Šupiny pod talíř, aby se držely peníze	56	48,7	59	51,3
Obdarovávání vánočními dárky	106	92,17	9	7,83
Pouštění lodiček se svíčkami z ořechových skořápek po vodě	54	46,96	61	53,04
Rozkrajování jablíček	72	62,61	43	37,39
Házení botou	14	12,17	101	87,83
Jiné	30	26,09		

Tabulka 1: Dodržování lidových tradic v rodinách (Zdroj: vlastní)

Úroveň dodržování lidových tradic podle okrsků

Graf 13: Četnost dodržování lidových tradice podle okrsků (Zdroj: vlastní)

Z grafu vyplývá, že nejvíce se dodržují tradice v okrscích Bánov (16,00%) a Březová (15,11%), V dalších okrscích, které patří mezi vesnice, se tradice dodržují zhruba na stejné úrovni – Nivnice (14,82%), Strání (14,33) a Vlčnov (14,14%). Na základě výzkumu bylo zjištěno, že ve městech (Uherský Brod) dochází k poklesu dodržování lidových tradic (13,88%). Přestože do okrsku Uherský Brod patří nejvíce členů uvedených folklorních souborů, dodržování tradic je na nižší úrovni, než na vesnicích, kde se lidové tradice udržují ve větší míře. Překvapivě nejnižší úroveň dodržování tradic je v okrsku Hradčovice, i když se jedná o nevýznamnou odchylku. Tento výzkum se vztahuje k výzkumnému cíli č. 5 a výzkumné otázce č. 4.

4.7 Shrnutí výsledků výzkumu

Na počátku výzkumu byl definován hlavní cíl výzkumu a jeho dílčí cíle. Bakalářská práce se zaměřila na postoje dětí k lidové kultuře a udržování rodinných tradic s cílem analyzovat tyto postoje na Uherskobrodsku. Bylo zkoumáno 7 krojových okrsků, kde se nachází 9 dětských folklorních souborů od 6 - 15 let.

Hlavní cíl:

Hlavním cílem výzkumu je zjistit a definovat **postoje** dětí k lidové kultuře a udržování rodinných tradic, dále zjistit **faktory**, které ovlivňují zájem dětí o tradiční lidovou kulturu a význam dětských folklorních souborů na Uherskobrodsku.

Jak je z výzkumu patrné, děti si utvářejí svůj kladný postoj k tradiční lidové kultuře především na základě vzoru svých rodičů. Z toho plyne, že k ovlivňování postojů dochází hlavně v rodinném prostředí.

Výsledky výzkumu také ukázaly, že u dětí, které se aktivně zapojují do folklorních kroužků, je vypěstován kladný vztah k folkloru a lidovým tradicím. Členové folklorního souboru jsou motivováni přímo lidovým tancem a lidovou písní. Velký význam dětských folklorních souborů je v předávání duchovního majetku dětem.

Dílčí cíle výzkumu:

- Určit podíl folkloru ve volnočasových aktivitách dětí.
- Prozkoumat vliv zájmu rodičů o tradiční lidovou kulturu na zaměření volnočasových aktivit jejich dětí.
- Zjistit faktory, které nejvíce ovlivňují postoje dětí k lidovým tradicím a zvykům.
- Identifikovat postoj, který zauímají rodiče k lidovým tradicím a zvykům z pohledu dětí.
- Stanovit míru dodržování lidových tradic a zvyků v rodinách jednotlivých okrsků.
- Zmapovat společně strávený volný čas dětí a rodičů a aktivity, kterými jej vyplňují.

VÝZKUMNÉ OTÁZKY**1. VO1 Jaké faktory nejvíce ovlivňují postoje dětí k lidovým tradicím?**

Z výzkumu je patrné, že nejvíce postoje dětí k lidové kultuře ovlivňuje především rodina a odtud také vychází zájem dětí o lidovou píseň, tanec, nošení kroje nebo dodržování lidových tradic. Více než 1/3 respondentů je ovlivněna znalostí hry na hudební nástroj používaný v lidové kultuře a téměř všichni oblibou tance a zpěvu, u téměř poloviny hraje svou roli i obliba v nošení lidových krojů.

2. VO2 Jaký postoj zaujímají rodiče k obyčejovým tradicím a zvykům?

Tam, kde rodiče navštěvovali folklorní soubory 54,78% je vidět znatelný vliv při výběru volnočasových aktivit jejich dětí. Motivování ze strany rodičů uvedlo 69,57%. Četnost udržování lidových tradic v regionu Uherskobrodsko je poměrně vysoká, nejvíce se tradice udržují v obci Bánov 16,00%, v ostatních vesnicích je míra dodržování tradic mírně nižší.

3. VO3 Jaký je podíl folkloru ve volnočasových aktivitách dětí?

Na základě výzkumu je zjištěno, že některé děti navštěvují folklorní kroužek už více let. Nejčastěji je uváděna doba 3 - 4 roky (17,39% až 16,53%). V 73,91% zpívají a tančí i mimo kroužky, v 66,09% chodí v kroji i mimo akce pořádané folklorním souborem. Také navštěvují akce folklorního charakteru, např. tradiční lidové jarmarky 72,17%.

4. VO4 V jaké míře jsou dodržovány tradice v jednotlivých okrscích?

Výzkum potvrdil, že tradice v jednotlivých okrscích Uherskobrodsko jsou do značné míry dodržovány. Největší četnost dodržování lidových tradic byla prokázána v obci Bánov 16,00% a v Březové 15,11%. Téměř stejnou četnost, i když mírně nižší, vykazovaly obce Nivnice, Strání a Vlčnov. Oproti tomu Uherský Brod vykazoval nižší četnost dodržování tradice 13,88% i přesto, že zde působí tři folklorní soubory. Tyto výsledky jsou ovlivněny tím, že ve městech už nejsou lidové tradice dodržovány do takové míry, jako na vesnici. Paradoxně nejmenší četnost vykazovala obec Hradčovice i přesto, že podpora folklorních akcí ze strany obecního úřadu je značně vysoká.

5. VO5 Ovlivní zájem rodičů o tradiční lidovou kulturu také zaměření volnočasových aktivit jejich dětí?

Po vyhodnocení dat se ukázalo, že téměř třetina dotázaných navštěvuje folklorní kroužek vlivem svých rodičů. Děti byly při výběru svých volnočasových aktivit přímo ovlivněny názorem svých rodičů. Celkem 33 dotázaných uvedlo jako důvod, proč navštěvují folklorní kroužek, že to chtějí rodiče. Děti také často doprovázejí rodiče při návštěvě folklorních akcí (86,09%). Je jednoznačné, že děti, hlavně v mladším věku, se identifikují podle rodičů a vztah rodičů k lidové kultuře má na ně značný vliv.

6. VO6 Tráví svůj volný čas děti se svými rodiči a jakými aktivitami jej vyplňují?

Dle zjištěných dat vyplývá, že děti tráví se svými rodiči poměrně dost času. Mezi společně sdílené aktivity patří práce doma a na zahradě (83,48%), což platí hlavně pro život na vesnici. Dále jsou to společné výlety a návštěvy historických míst (75,65%) a společné ná-

vštevky koncertů, folklorních festivalů a dalších folklorních akcí (68,70%). Nejméně společných aktivit s rodiči (20%) připadá na jiné činnosti (jízda na koni, na kole, procházky se psem). Je velmi pozitivní, že většina dětí tráví svůj volný čas s rodiči, což má vliv na utváření jejich vlastních názorů, hodnot a postojů k lidové kultuře.

ZÁVĚR

V dnešní moderní a také technické době je velmi důležité vytvářet podmínky pro zachování a rozvoj lidových tradic. Také multikulturní společnost nás vede k tomu, abychom si vážili našich tradic a podporovali zájem o ně i u dětí. Být hrdý na svůj kraj a rodnou zemi to může podpořit pocit jistoty a spokojenosti v našem životě. Při výchově a hlavně motivaci dětí jsou velmi důležité vzory z minulosti. Je to zejména rodina, která vždy ovlivňuje utváření hodnot a postojů. Proto je hlavně na rodičích, aby zachovávali zvyky a tradice a vedli k tomu s láskou i své děti, protože tradiční lidová kultura bojuje o přízeň všech lidí.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit postoje dětí k lidové kultuře a udržování rodinných tradic a také zjistit faktory, které ovlivňují zájem dětí o tradiční lidovou kulturu a význam dětských folklorních souborů na Uherskobrodsku.

V teoretické části bakalářské práce, která byla rozdělena do 3 kapitol, byly uvedeny nejdříve hlavní poznatky k problematice tradiční lidové kultury, význam a obsah tradiční lidové kultury, tradiční lidová kultura v rodině, folklorních souborech a na Uherskobrodsku.

V praktické části, která je zaměřena na region Uherskobrodsko, kde se nachází 7 krojových okrsků a hlavně v každém okrsku je dětský folklorní soubor, výsledky ukázaly, že děti z folklorních kroužků mají velký zájem o tradiční lidovou kulturu, ale je nutné je stále motivovat a hlavně podporovat ze strany jejich rodičů. Udržují se zejména rodinné tradice vánoční a velikonoční. Velmi přínosné jsou společenské akce, jako je fašank, hody nebo velikonoční občůzky v krojích.

Výzkum zachytil aktuální situaci, a proto může být považován za přínosný, přestože se týkal pouze okrsku Uherskobrodsko. U každého okrsku můžeme najít rozdílné zaměření a postoje. Dosažené informace mohou být využity pro práci ve folklorních kroužcích v regionu Uherskobrodsko a také při snaze o jejich rozšíření a získání podpory.

Závěrem je důležité dodat, že bychom měli být hrdí na svoji zemi a svoje tradice. Ne nechme se ovlivnit jinými kulturami, držme si tu svoji, jedinečnou, jen tak neupadne v zapomnění!

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní zdroje:

- [1] BARTOŠ, František. *Moravský lid*. 2006. Zlín: Krajská knihovna Františka Bartoše, 2006. ISBN 80-86886-12-3.
- [2] BLAHŮŠEK, Jan. *Identifikace a dokumentace jevů tradiční lidové kultury v České republice*. Vyd. 1. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2006, 75 s. ISBN 80-86156-77-x.
- [3] FROLCOVÁ, Věra. *Velikonoce v české lidové kultuře*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2001, 277 s. ISBN 80-7021-503-8.
- [4] FROLEC, Václav, Antonín PAVELČÍK a Metoděj ZEMEK. *Jízda králů: lidový obřad, hra, slavnost*. Praha: Teps, 1990. ISBN 80-7065-009-5.
- [5] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010, 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0.
- [6] HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 239 s. ISBN 9788073674731.
- [7] HLADIŠ, František a Rudolf OPLETAL. *Nivnice v proměnách času: 750. výročí písemné zmínky o Nivnici*. Nivnice: Obec Nivnice, 2011, 176 s. ISBN 978-80-260-0292-5.
- [8] HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 8071789275.
- [9] HŮSEK, Jan a Antonín BOHÁČ, NIEDERLE, Lubor (ed.). *Moravské Slovensko*. Vyd. 1. Boskovice: Albert, 2014. Národopis lidu československého. ISBN 978-80-7326-249-5.
- [10] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.

- [11] JANČÁŘ, Josef. Lidová kultura na Moravě. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2000, 373 s. Vlastivěda moravská. ISBN 80-86156-31-1.
- [12] JANČÁŘ, Josef. *Etnografie na Moravě a ve Slezsku v limitech 20. století*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2014, 119 s. ISBN 978-80-87261-92-7.
- [13] JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 285 s. ISBN 80-7178-535-0.
- [14] *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Vyd. 1. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Mladá fronta, 2007, 3 sv. ISBN 978-80-204-1450-2.
- [15] *Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí na Moravě a ve Slezsku*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 1997, 238 s. ISBN 80-86156-06-0.
- [16] POSPÍŠILOVÁ, Jana a Lucie UHLÍKOVÁ. *Folklor dětí a jeho etnologický výzkum: metodologická příručka*. Vyd. 1. Brno: Etnologický ústav AV ČR Praha - pracoviště Brno, 2014, 90 s. ISBN 978-80-87112-82-3.
- [17] PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, c2009, 271 s. ISBN 9788073675677.
- [18] ŘÍČAN, Pavel. *S dětmi chytře a moudře: psychologie výchovy pro rodiče a prarodiče*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2013, 174 s. ISBN 978-80-262-0343-8.
- [19] *Uherskohradištsko*. 2. upr. vyd. V Brně: Muzejní a vlastivědná společnost, 1992, 855 s., [40] s. obr. příl. Vlastivěda moravská, sv. 63. ISBN 8085048396.
- [20] VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I.: dětství a dospívání*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2005, 467 s. ISBN 80-246-0956-8.
- [21] VONDRUŠKOVÁ, Alena. *České zvyky a obyčeje*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2004, 370 s. Oko (Albatros). ISBN 80-00-01356-8.

[22] TYLLNER, Lubomír, 2011, Folklor. In: Národní ústav lidové kultury. *Malý etnologický slovník*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011, 115 s. ISBN 978-80-87261-70-5.

[23] *Zlínský kraj: města a obce Zlínského kraje: tradice, historie, památky, turistika, současnost*. 4., přeprac. vyd. Rožnov pod Radhoštěm: Proxima Bohemia, 2014, 179 s. ISBN 978-80-905393-4-1.

Internetové zdroje:

[24] *Folklorní sdružení* [online]. [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://www.folklornisdruzeni.cz/>

[25] *Holúbek* [online]. [cit. 2016-01-19]. Dostupné z: <http://www.blog.holubek.info/onas.cz/>

[26] *Hradčovice* [online]. [cit. 2015-11-17]. Dostupné z: <http://hradcovice.cz/zvyky>

[27] *Javorinka* [online]. [cit. 2015-12-13]. Dostupné z: <http://www.zsstrani.cz/historie/89/>

[28] *Kulturní dědictví tradiční vesnice* [online]. [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://elearning.historickededictvi.com/zobraz/materialy/odborne-texty/>

[29] *Kuřátko* [online]. [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://kuratko.unas.cz/aktuality.ph>

[30] *Nivnička* [online]. [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: http://www.nivnicka.cz/direction.php?page_name=o_nas

[31] *Olšavěnka* [online]. [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://olsavenka.ub.cz/historie.ph>

[32] *Veletánek* [online]. [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://www.veletanek.estranky.cz/>

[33] *Vlčnovjánek* [online]. [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://www.kskvlcnov.cz/klub-sportu-a-kultury/soubory-krouzky-oddily/vlcnovjanekek/>

[34] *Rozmarýnek* [online]. [cit. 2015-11-28]. Dostupné z:
<http://www.ddmub.cz/krouzky/rozmarynek>

[35] *Slivečky* [online]. [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://www.obecbrezova.cz/kultura-a-sport/os-kopretina-a-jeji-folklorni-soubory/>

[36] *USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 5. ledna 2011 č. 11* [online]. [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/regionalni-a-narodnostni-kultura/Koncepce-a-jine-ustavujici-dokumenty/KONCEPCE-ucinnejsi-pece-o-tradicni-lidovou-kulturu-v-CR-na-leta-2011-az-2015.>

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Rozdělení podle pohlaví respondentů (Zdroj: vlastní)	31
Graf 2: Činnosti ve volném čase (Zdroj: vlastní)	32
Graf 3: Délka návštěvy folklorního kroužku (Zdroj: vlastní).....	33
Graf 4: Motivátor zájmu dětí o folklorní kroužek (Zdroj: vlastní)	33
Graf 5: Zájem o zpěv, hru na hudební nástroj a tanec mimo folklorní kroužek (Zdroj: vlastní)	34
Graf 6: Nošení kroje i mimo folklorní akce (Zdroj: vlastní)	35
Graf 7: Zájem rodičů o různé druhy lidové kultury (Zdroj: vlastní)	35
Graf 8: Motivace k návštěvě lidových tradic (Zdroj: vlastní)	36
Graf 9: Členství rodičů v zájmovém kroužku zaměřeném na lidovou kulturu (Zdroj: vlastní)	37
Graf 10: Trávení volného času dětí s rodiči (Zdroj: vlastní)	38
Graf 11: Účast dětí na lidových akcích (Zdroj: vlastní)	39
Graf 12: Přehled dětí o kulturních akcích v místě bydliště a blízkém okolí. (Zdroj: vlastní)	40
Graf 13: Četnost dodržování lidových tradice podle okrsků (Zdroj: vlastní).....	43

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Dodržování lidových tradic v rodinách (Zdroj: vlastní).....	42
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: FOTO Z VYSTOUPENÍ DĚTSKÝCH SOUBORŮ

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO ČLENY DĚTSKÝCH FOLKLORNÍCH SOUBORŮ

PŘÍLOHA PI: FOTO Z VYSTOUPENÍ DĚTSKÝCH SOUBORŮ

Fašank - dětský soubor Olšavěnka (Zdroj: <http://kultura.ub.cz/zpravy/Fotogalerie-z-uherskobrodskeho-fasanku>)

Vánoční vystoupení dětského souboru Veleťánek (Zdroj: <http://i.ytimg.com/vi/lHeVQE1pkv8/maxresdefault.jpg>)

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK PRO ČLENY DĚTSKÝCH FOLKLORNÍCH SOUBORŮ

Milí žáci, dostává se Vám do rukou dotazník, který je dobrovolný. Dotazník je anonymní, proto se, prosím, nikam nepodepisujte. Získané informace budou použity pouze pro výzkum. Své odpovědi prosím označ křížkem nebo napiš.

Děkuji Ti za Tvůj čas.

1. Jsem : dívka chlapec

Místo bydliště: (město nebo obec)

Datum vyplnění: (den, měsíc, rok)

Který folklorní kroužek navštěvuješ (prosím, uveď název)

2. Označ, prosím, důvody, proč navštěvuješ folklorní kroužek (můžeš označit i více možností)

tančím

zpívám

hraji na hudební nástroj

mám rád/a kroje

abych zaplnil/a volný čas

chtějí to rodiče nebo prarodiče

jiné (prosím, uveď)

.....

3. Jak dlouho navštěvuješ folklorní kroužek?

(prosím, uveď)

.....

4. Kdo tě motivoval, abys začal/a navštěvovat folklorní kroužek? (můžeš označit i více možností)

- sám/a jsem se rozhodl/a
- sourozenec
- rodiče
- reklama, TV, noviny, na internetu
- prarodiče
- jiní (uveď prosím, kdo)

.....

5. Zpíváš, hraješ, tančíš i mimo zkoušky a vystoupení s folklorním kroužkem?

- ano (prosím, uveď kde, při jakých příležitostech)

.....

- ne

6. Chodíš v kroji i mimo akce pořádané folklorním souborem?

- ano (prosím, uveď)

.....

- ne

7. O jaký druh tradiční lidové kultury se Tvoji rodiče zajímají?

- sledování TV programů zaměřených na lidovou kulturu
- návštěva knihoven
- návštěva hudebních festivalů
- návštěva jarmarků
- návštěva muzeí
- jiné (uveď prosím, o co se jedná)

.....

8. Co Tě motivovalo k návštěvě lidových tradic?

- televize
 - rádio
 - časopis
 - internet
 - jiné (prosím, uveď)
-

9. Jsou nebo byli Tvoji rodiče členy nějakého folklorního kroužku? (např. hudební, divadelní, taneční, pěvecký, řemeslný a podobně)

- ano (prosím, uveď)
-

- ne

10. Trávíš s rodiči svůj volný čas? Pokud ano, označ prosím, co obvykle společně děláte?

- ano, sledujeme TV, DVD
 - ne, netrávíme spolu volný čas
 - ano, sportovní aktivity
 - ano, výlety a návštěvy historických míst
 - ano, chodíme do divadla, na koncerty
 - ano, chodíme na koncerty, folklorní festivaly (například folklorní festivaly, Jízda králů ve Vlčnově nebo v Hluku, Slavnosti vína, a podobně)
 - ano, chodíme na farmářské trhy, dny řemesla, jarmarky
 - ano, práce doma, na zahradě
 - ano, jiné (prosím, uveď)
-

11. Pokud chodíš na lidové akce, jako je například řemeslný jarmark s lidovými řemesly, divadelní/ folklorní festivaly a podobně, napiš, prosím, s kým.

- sám/a
 - se sourozencem
 - s rodiči
 - s babičkou/dědečkem
 - s kamarádem, kamarády
 - s kamarádkou, kamarádkami
 - se školní třídou
 - s kroužkem/oddílem
 - jiní (prosím, uveď s kým)
-

12. Víš, jaké se pořádají folklorní akce v místě Tvého bydliště a blízkého okolí?

- ano (prosím, uveď)
-

- ne

13. Dodržujete ve vaší rodině tyto lidové tradice ?

ano

ne

- jíte na nový rok luštěniny, aby bylo dost peněz v rodině? ano ne
- účastníte se masopustní obchůzky maškar na vesnici/měště? ano ne
- pečete tradiční velikonoční cukroví (beránek, mazanec)? ano ne
- obcházíte domy s pomlázkou (tatarem, žilou)? ano ne
- znáte nějaké velikonoční koledy? ano ne
- barvíte na velikonoce vajíčka? ano ne
- jíte špenát na Zelený čtvrtek? ano ne
- polévají chlapci dívky vodou? ano ne
- obcházíte na velikonoce po obci s hrkačem (řehtačkou)? ano ne

- je zvykem oblékat ve vaší rodině na hody kroj?
- zapalujete v adventu svíčky na adventním věnci?
- trháte na svátek svaté Barbory větvičky do vázy?
- chodí k vám Mikuláš, anděl, čert s dárky?
- dáváte si na vánoce do vázy jmelí?
- zdobíte vánoční stromeček?
- držíte půst na štědrý den, abyste viděli zlaté prasátko?

- jíte před večeří oplatek s medem?
- jakou polévku jíte ke štědrovečerní večeři? (prosím, uveďte)?
.....
- jaké hlavní jídlo máte ke štědrovečerní večeři? (prosím, uveďte)?
.....
- dáváte rybí šupiny pod talíř, aby se vás peníze držely?
- dáváte si navzájem vánoční dárky?
- pouštíte lodičky se svíčkami z ořechových skořápek po vodě?
- rozkrajujete jablíčka?
- dodržujete ve vaší rodině zvyk házení botou?
- jiné (prosím, uveďte).....

Děkuji za vyplnění.

Jana Hefková